

The Impact of Management Ability on Accounting Conservatism Considering the Moderating Role of Institutional Shareholders and Board Independence

Akbar Valizadeh Oghani¹, Amir Ata Alizadeh², Maryam Erfan Esfanjani³

¹ Department of Management, Sarab Branch, Islamic Azad University, Sarab, Iran (Corresponding author).
akbar.valizadeh@iau.ac.ir

² Department of Accounting, Seraj Institute of Higher Education, Tabriz, Iran. amirata622@gmail.com

³ Department of Accounting, Seraj Institute of Higher Education, Tabriz, Iran. maryam.erfan.1400@gmail.com

Abstract

Objective: Managerial ability, when founded on specialized skills and practical experiences regarding the analysis of business risks and opportunities, plays a crucial role in enhancing the quality of financial decision-making and reporting. Managers who are equipped with such ability can accurately estimate future cash flows and asset values based on realistic analyses and prevent the recognition of unrealistic losses. In such conditions, the reduction of excessive conservatism in financial reports is not only not a sign of weak control, but also indicates managerial maturity and an accurate understanding of financial and economic opportunities. In fact, excessive conservatism in reporting, if applied mechanically with no analytical justification, may lead to displaying a distorted image of the true condition of the company, disrupting economic decision-making. On the other hand, in such cases, the supervisory role of institutional shareholders and an independent board of directors finds critical importance, because through control mechanisms and constant monitoring of managers' performance, these institutions make sure that conservatism reduction has not surpassed the standard accounting frameworks and is in line with the interests of shareholders. These supervisory institutions, by creating a balance between managerial discretion and accountability requirements, provide managers with the ability to make decisions with relative freedom, without compromising the transparency or reliability of financial information. In such a structure, reducing conservatism not only harms the quality of financial reporting but also can be considered as an effective solution toward reflecting a more realistic image of the company's economic performance. That said, this can only be achieved if the managerial ability is accurately evaluated and it is applied under effective control mechanisms in pursuit of the company's and the stakeholders' long-term goals and interests. In other words, improving the analytical skills of managers, along with applying structured supervision, can pave the way for the formation of a balanced pattern in financial reporting; a pattern with neither excessive conservatism nor tolerance in financial assignments, which bases decisions on reliable data and expert analysis. Therefore, an effective interaction between managerial ability and supervisory institutions is deemed a key requirement for enhancing transparency, accountability, and efficiency of the financial reporting system. Hence, this research aims to investigate the impact of managerial ability on accounting conservatism by taking into account the moderating role of institutional shareholders and the independence of the board of directors.

Materials and methods: The present research is applied in nature, and its findings are useful for decision-making and problem-solving in companies and organizations. From a methodological perspective, this study is a descriptive-correlational approach and analyzes the relationships between variables.

Cite this article: Valizadeh Oghani, A., Alizadeh, A.A. & Erfan Esfanjani, M. (2025). The Impact of Management Ability on Accounting Conservatism Considering the Moderating Role of Institutional Shareholders and Board Independence. *Studies of ethics and behavior in accounting and auditing*, 5(2), p. 111-144.
<https://doi.org/10.71907/sebaa.2025.12281202333>

Received: 2025/03/25 ; **Revised:** 2025/05/02 ; **Accepted:** 2025/05/21 ; **Published online:** 2025/07/01

Publisher: Qom Islamic Azad University

Article type: Research Article

© The Author(s).

Furthermore, this study is categorized as causal-comparative since it investigates causal relationships after the occurrence of events. Regarding the nature of the data, this research follows a quantitative approach, and it has been conducted based on the financial managerial information of companies listed on the Tehran Stock Exchange. These data have been extracted from the Rahavard Novin software and the Coda1.ir website and collected using the Microsoft Excel software. Additionally, the EVIEWS software was employed for data analysis through the multiple regression method. In terms of time and place, this study follows library and field research approaches, providing a comprehensive analysis using internal and external resources as well as real data. The statistical population includes all companies listed on the Iranian stock exchange that actively traded shares during the five years from 2019 to 2023 and were engaged in the production of goods and services. Considering the characteristics and particular nature of Stock Market companies, special conditions were assumed for determining the sample size. Based on these conditions, after applying the systematic elimination method, a total of 133 companies were selected as the final statistical samples of the research.

Findings: Research findings indicate that there is a reverse relationship between managerial ability and accounting conservatism. This means that the more capable the managers, the less tendency they have toward adopting conservative practices. This may be due to their higher confidence in making decisions based on accurate information and thorough analyses. Moreover, it is shown that institutional shareholders, through active supervision, contribute to higher levels of accounting conservatism and serve as a positive moderating factor in this relationship. In contrast, the independence of the board of directors has a reverse moderating effect, meaning that companies with capable managers prevent excessive conservatism by increasing transparency and accountability, which leads to balance in financial reporting.

Conclusion: Due to access to more accurate information, the ability to conduct more comprehensive analysis of risks, and relying on intelligent data-driven forecasting, capable managers have less tendency to adopt conservative approaches in financial reporting. This behavioral pattern can be analysed through the stewardship theory framework, because this theory does not merely view managers as self-interested agents, but it also considers them as committed, loyal shareholders who act in the long-term interest of the organization. From this perspective, information transparency and fair, unbiased financial presentation of financial data take precedence over restrictive conservative reporting. In fact, capable managers, by relying on their analytical skills, are more willing to take responsibility for financial decisions, and they tend to present information with no bias or manipulation. However, the organizational governance structure plays a key role in determining the conservatism level in financial reporting. According to institutional theory, institutional pressures, particularly the active supervision of institutional shareholders, force organizations to follow more conservative practices in financial reporting. This is because such measures enhance the organizational legitimacy in the eyes of the external stakeholders and supervisory institutions. In this context, institutional shareholders, focused on preserving financial stability and reducing informational risk, tend to advocate for adherence to accounting practices that ensure greater conservatism in financial data presentation. In contrast, from the standpoint of resource dependency theory, the independence of the board of directors plays a significant role in forming the financial reporting policies. By utilizing diverse information resources and multiple perspectives, a board of directors with relative executive independence is able to make more balanced decisions with a rational compromise between transparency and conservatism. In such a structure, the members of the board of directors, as independent supervisors with strategic insight, will be able to prevent managers from incorporating their individual biases in financial information, while simultaneously paving the way for enhancing the quality of financial reporting. Therefore, the interaction between individual characteristics of managers, the organizational governance structure, and relevant theoretical frameworks plays a key role in determining the conservatism level in financial reporting, and it can lead to improved investor decision-making, promote transparency in the capital market, and long-term stakeholder trust.

Keywords: Management Ability, Accounting Conservatism, Institutional Shareholders, Board Independence, Financial Transparency.

تأثير توانايي مدیریت بر محافظه‌کاری حسابداری با در نظر گرفتن نقش تعدیلي سهامداران نهادی و استقلال هیئت مدیره

اکبر ولی‌زاده اوغانی^۱، امیرعطا علی‌زاده^۲، مریم عرفان اسفنجانی^۳

^۱ گروه مدیریت، واحد سراب، دانشگاه آزاد اسلامی، سراب، ایران (نویسنده مسئول)، akbar.valizadeh@iau.ac.ir

^۲ گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی سراج، تبریز، ایران، amirata622@gmail.com

^۳ گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی سراج، تبریز، ایران، maryam.erfan.1400@gmail.com

چکیده

هدف: توانایی مدیریت، زمانی که بر پایه مهارت‌های تخصصی و تجربیات عملی در زمینه تحلیل فرصت‌ها و ریسک‌های کسب‌وکار استوار باشد، نقش مهمی در بهبود کیفیت تصمیم‌گیری‌های مالی و گزارشگری ایفا می‌کند. مدیرانی که از این توانایی برخوردارند، قادرند با تکیه بر تحلیل‌های واقع‌گرایانه، جریان‌های نقدی آتی و ارزش دارایی‌ها را به‌درستی برآورد کرده و از این طریق، مانع از شناسایی زیان‌های غیرواقعی شوند. در چنین شرایطی، کاهش محافظه‌کاری افراطی در گزارشگری مالی، نه تنها نشانه‌ای از ضعف کنترلی نیست، بلکه می‌تواند نمایانگر بلوغ مدیریتی و شناخت دقیق از موقعیت‌های مالی و اقتصادی باشد. درواقع، محافظه‌کاری بیش‌ازحد در گزارشگری، اگر بدون پشتوانه تحلیلی و به‌صورت مکانیکی اجرا شود، ممکن است موجب ارائه تصویری نامناسب از وضعیت واقعی شرکت گردد و تصمیم‌گیری‌های اقتصادی را دچار اختلال کند. از سوی دیگر، نقش نظارتی سهامداران نهادی و هیئت مدیره مستقل، در چنین فرایندی بسیار حائز اهمیت است؛ زیرا این نهادها از طریق سازوکارهای کنترلی و پایش مستمر عملکرد مدیران، اطمینان حاصل می‌کنند که کاهش محافظه‌کاری، از چارچوب‌های استانداردهای حسابداری فراتر نرفته و در راستای حفظ منافع سهامداران انجام می‌شود. این نهادهای نظارتی با ایجاد تعادل میان آزادی عمل مدیریتی و الزامات پاسخ‌گویی، زمینه‌ای را فراهم می‌سازند تا مدیریت بتواند با آزادی نسبی در تصمیم‌گیری‌های خود عمل کند، بدون آنکه مخاطراتی برای شفافیت و قابلیت اتکای اطلاعات مالی ایجاد شود. در چنین ساختاری، کاهش محافظه‌کاری نه تنها تهدیدی برای کیفیت گزارشگری مالی نیست، بلکه می‌تواند به‌عنوان راهکاری مؤثر در جهت ارائه تصویری واقعی‌تر از عملکرد اقتصادی شرکت تلقی شود. البته تحقق این امر منوط به آن است که توانایی مدیریت به‌درستی ارزیابی شده و در پرتو سازوکارهای کنترلی مناسب، در راستای منافع بلندمدت شرکت و ذی‌نفعان آن به کار گرفته شود. به بیان دیگر، تقویت مهارت‌های تحلیلی مدیران، همراه با اعمال نظارت‌های ساختاریافته، می‌تواند زمینه‌ساز شکل‌گیری الگویی متوازن در گزارشگری مالی باشد؛ الگویی که در آن، نه افراط در محافظه‌کاری، و نه تساهل در ارزیابی‌های مالی، جایگاهی نداشته و تصمیم‌گیری‌ها بر مبنای داده‌های معتبر و تحلیل‌های کارشناسانه صورت می‌گیرد. بنابراین، تعامل اثربخش میان توانایی مدیریت و نهادهای ناظر، یکی از الزامات کلیدی در مسیر ارتقای شفافیت، پاسخ‌گویی و کارآمدی نظام گزارشگری مالی محسوب می‌شود. بنابراین، هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر توانایی مدیریت بر محافظه‌کاری حسابداری با در نظر گرفتن نقش تعدیلي سهامداران نهادی و استقلال هیئت مدیره بوده است.

http://sebaajournal.qom-iau.ac.ir

استاد به این مقاله: ولی‌زاده اوغانی، اکبر؛ علی‌زاده، امیرعطا؛ عرفان اسفنجانی، مریم (۱۴۰۴). تأثیر توانایی مدیریت بر محافظه‌کاری حسابداری با در نظر گرفتن نقش تعدیلي سهامداران نهادی و استقلال هیئت مدیره. *مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسي*، (۲)۵، صص ۱۱۱-۱۴۴. <https://doi.org/10.71907/sebaa.2025.12281202333>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۰۵ **تاریخ اصلاح:** ۱۴۰۴/۰۲/۱۲ **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۴/۰۲/۳۱ **تاریخ انتشار آنلاین:** ۱۴۰۴/۰۴/۱۰

© نویسندگان.

نوع مقاله: پژوهشی

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم

روش: پژوهش حاضر از نوع کاربردی بوده و یافته‌های آن برای تصمیم‌گیری و حل مشکلات در شرکت‌ها و سازمان‌ها مفید است. از نظر روش شناختی، این مطالعه توصیفی-همبستگی بوده و روابط بین متغیرها را تحلیل می‌کند. همچنین در دسته مطالعات علی-پس‌رویدادی قرار دارد؛ زیرا روابط علت و معلولی را پس از وقوع رویدادها بررسی می‌نماید. پژوهش از نظر ماهیت داده‌ها کمی است و براساس اطلاعات مالی و مدیریتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام شده و از نرم‌افزار ره‌آورد نوین و سایت کدال برای استخراج و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش رگرسیون چندگانه با استفاده از نرم‌افزار ایویوز استفاده شده است. از نظر زمان و مکان، پژوهش به روش کتابخانه‌ای و میدانی انجام شده و با بهره‌گیری از منابع داخلی و خارجی و داده‌های واقعی، تحلیل جامعی ارائه می‌دهد. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ایران است که در بازه زمانی پنج‌ساله از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲، سهام آن‌ها به‌طور مستمر مورد معامله قرار گرفته و به تولید کالا و خدمات مشغول بوده‌اند. با توجه به ویژگی‌ها و ماهیت خاص شرکت‌های بورسی، برای انتخاب حجم نمونه، شرایط ویژه‌ای در نظر گرفته شد. براساس این شرایط، پس از اعمال روش حذفی سیستماتیک، تعداد ۱۳۳ شرکت به‌عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شدند.

یافته‌ها: توانایی مدیریت تأثیری معکوسی بر محافظه‌کاری حسابداری دارد؛ به این معنا که هرچه مدیران از توانمندی بیشتری برخوردار باشند، تمایل آن‌ها به استفاده از رویه‌های محافظه‌کارانه کاهش می‌یابد. این امر می‌تواند ناشی از اعتماد بیشتر مدیران توانمند به تصمیم‌گیری‌های مبتنی بر اطلاعات و تحلیل‌های دقیق باشد. همچنین، سهامداران نهادی با ایفای نقش نظارتی فعال، موجب افزایش سطح محافظه‌کاری حسابداری می‌شوند و در این راستا نقش تعدیل‌گر مثبت ایفا می‌کنند. در مقابل، استقلال هیئت مدیره تأثیر تعدیلی معکوس دارد؛ به‌گونه‌ای که در شرکت‌هایی با مدیریت توانمند، با افزایش شفافیت و پاسخ‌گویی، از اعمال محافظه‌کاری بیش از حد جلوگیری می‌کند و موجب تعادل در گزارشگری مالی می‌شود.

نتیجه‌گیری: مدیران توانمند به‌واسطه دسترسی به اطلاعات دقیق‌تر، توانایی تحلیل جامع‌تر ریسک‌ها و تکیه بر پیش‌بینی‌های هوشمندانه و مبتنی بر داده، تمایل کمتری به بهره‌گیری از رویکردهای محافظه‌کارانه در گزارشگری مالی دارند. این الگوی رفتاری را می‌توان در چارچوب نظریه سرپرستی تحلیل کرد؛ چراکه این نظریه مدیران را نه صرفاً به‌عنوان عاملی خودمحور، بلکه به‌عنوان نمایندگان متعهد و وفادار سهامداران در نظر می‌گیرد که در راستای منافع بلندمدت سازمان عمل می‌کنند. از این منظر، شفافیت اطلاعاتی و ارائه منصفانه و بی‌طرفانه داده‌های مالی، بر گزارشگری محافظه‌کارانه و محدودکننده، اولویت می‌یابد. در واقع، مدیران توانمند با اتکاء به قابلیت‌های تحلیلی خود، آمادگی بیشتری برای پذیرش مسئولیت تصمیمات مالی داشته و تمایل دارند اطلاعات را بدون جانب‌داری یا دستکاری ارائه دهند. با این حال، ساختار حاکمیتی سازمان نقشی کلیدی در تعیین میزان محافظه‌کاری گزارش‌های مالی ایفا می‌کند. براساس نظریه نهادی، فشارهای نهادی، به‌ویژه نظارت فعال سهامداران نهادی، سازمان‌ها را ملزم می‌سازد تا از شیوه‌های محافظه‌کارانه‌تر در گزارشگری پیروی کنند؛ چراکه چنین اقداماتی مشروعیت سازمانی را نزد ذی‌نفعان بیرونی و نهادهای نظارتی تقویت می‌نماید. در این راستا، سهامداران نهادی با تأکید بر حفظ ثبات مالی و کاهش ریسک‌های اطلاعاتی، خواهان پایبندی شرکت‌ها به رویه‌هایی هستند که محافظه‌کاری بیشتری را در ارائه اطلاعات مالی تضمین کند. در مقابل، از منظر نظریه وابستگی منابع، استقلال هیئت مدیره نقش بسزایی در شکل‌دهی به خط‌مشی‌های گزارشگری مالی دارد. هیئت مدیره‌ای که از مدیریت اجرایی استقلال نسبی داشته باشد، با بهره‌گیری از منابع اطلاعاتی متنوع و دیدگاه‌های متکثر، می‌تواند تصمیماتی متعادل‌تر اتخاذ کند که در آن، میان دو قطب شفافیت و محافظه‌کاری، نوعی تعادل عقلایی برقرار گردد. در چنین ساختاری، اعضای هیئت مدیره به‌عنوان ناظران مستقل و دارای بینش استراتژیک، قادر خواهند بود مانع اعمال سلیق فردی مدیران در ارائه اطلاعات مالی شوند و در عین حال، زمینه‌ساز افزایش کیفیت گزارشگری مالی گردند. بنابراین، تعامل میان ویژگی‌های فردی مدیران، ساختار حاکمیت شرکتی و نظریه‌های مرتبط، در تعیین سطح محافظه‌کاری گزارشگری مالی نقش بسزایی دارد و می‌تواند به بهبود تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، ارتقاء شفافیت بازار سرمایه و اعتماد بلندمدت ذی‌نفعان بینجامد.

کلیدواژه‌ها: توانایی مدیریت، محافظه‌کاری حسابداری، سهامداران نهادی، استقلال هیئت مدیره، شفافیت مالی.

۱. مقدمه

در ادبیات کلاسیک حسابداری، محافظه‌کاری با تأکید بر شناسایی سریع‌تر زیان‌ها در مقایسه با سودها، به‌عنوان ابزاری برای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، مدیریت ریسک و ارتقای شفافیت مالی مطرح بوده است. در این چارچوب، برخی مطالعات نشان داده‌اند که مدیران توانمند به‌دلیل تسلط بر ارزیابی و مدیریت ریسک‌ها، کمتر به سیاست‌های محافظه‌کارانه متوسل می‌شوند. با این حال، در مبانی نظری معاصر گزارشگری مالی، محافظه‌کاری نه‌تنها به‌عنوان یک اصل پذیرفته‌شده مطرح نیست، بلکه در فهرست ویژگی‌های کیفی اطلاعات مالی نیز جایی ندارد؛ چراکه تأکید افراطی بر احتیاط ممکن است منجر به جانب‌داری و در نهایت، نقض اصل بی‌طرفی در ارائه اطلاعات شود (کیم و همکاران^۱، ۲۰۲۱). با وجود این دیدگاه نظری، شواهد تجربی متعددی بر نقش مهم توانایی مدیریت در ارتقای کیفیت اطلاعات مالی و سطح محافظه‌کاری حسابداری دلالت دارند. مدیران توانمند، با اتخاذ تصمیمات آگاهانه‌تر و به‌کارگیری سیاست‌های منطقی و محتاطانه، زمینه شفافیت و اتکاپذیری بیشتر اطلاعات مالی را فراهم می‌سازند. همچنین، این توانایی‌ها با کاهش رفتارهای فرصت‌طلبانه و افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران همراه است. بنابراین، مدیریت کارآمد می‌تواند عاملی کلیدی در تقویت محافظه‌کاری حسابداری و بهبود کیفیت گزارشگری مالی تلقی شود (حیدر و همکاران^۲، ۲۰۲۱).

سهمداران نهادی، به‌عنوان سرمایه‌گذاران حرفه‌ای، با ایفای نقش نظارتی و مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها، تأثیر بسزایی بر گزارشگری مالی دارند. آنان با اعمال فشار بر مدیریت، شفافیت مالی را افزایش داده و مدیران را به رویکردهای محتاطانه‌تر سوق می‌دهند. همچنین، استقلال هیئت مدیره با تقویت نظارت، تضاد منافع را کاهش می‌دهد. بررسی دقیق این عوامل، درک بهتری از تأثیر حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی ارائه می‌دهد (زاده و همکاران^۳، ۲۰۲۲). از سوی دیگر، استقلال هیئت مدیره از ارکان اساسی حاکمیت شرکتی است که با نظارت مؤثر بر مدیران اجرایی، شفافیت مالی را ارتقا داده و رفتارهای فرصت‌طلبانه را کاهش می‌دهد. این امر مسئولیت‌پذیری مدیران و رعایت اصول اخلاقی را تقویت کرده و موجب بهبود کیفیت گزارشگری مالی می‌شود. همچنین، اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش داده و با استقرار مکانیزم‌های نظارتی کارآمد، از انحرافات احتمالی در ارائه اطلاعات مالی جلوگیری می‌کند و کارایی اطلاعات مالی را بهبود می‌بخشد (نگوین و

همکاران^۱، (۲۰۲۳).

مطالعات متعددی به بررسی عوامل مؤثر بر محافظه‌کاری حسابداری پرداخته‌اند و به نتایج متفاوتی دست یافته‌اند. پژوهش‌نگوین و همکاران (۲۰۲۲) نشان داد که استقلال هیئت مدیره می‌تواند تأثیر منفی تمرکز مالکیت بر محافظه‌کاری را تعدیل کند، در حالی که روستیارینی و همکاران^۲ (۲۰۲۱) نقش ویژگی‌های هیئت مدیره و مالکیت نهادی را در افزایش محافظه‌کاری تأیید کردند. همچنین، آگوستینا و همکاران^۳ (۲۰۲۲) به وجود رابطه مثبت میان مالکیت نهادی و محافظه‌کاری اشاره کردند، ولی مالکیت مدیریتی را فاقد اثر معنادار دانستند. در همین راستا، وقاص و صدیقی^۴ (۲۰۲۱) نشان دادند که محافظه‌کاری می‌تواند ریسک سقوط قیمت سهام را کاهش دهد، اما نقش مالکیت نهادی در این میان تعدیلی نبوده است. به علاوه، دین و همکاران^۵ (۲۰۲۳) به اثر مثبت استقلال هیئت مدیره و اثر منفی مالکیت نهادی بر محافظه‌کاری اشاره کردند و زاده و همکاران (۲۰۲۲) تأکید داشتند که ویژگی‌های حاکمیت شرکتی می‌توانند رابطه محافظه‌کاری و کیفیت سود را تعدیل نمایند. مطالعه ساری و ستیان^۶ (۲۰۲۴) در اندونزی نیز نشان داد که عواملی مانند مدت زمان ریاست هیئت مدیره و حضور اعضای مستقل وزن تأثیر معناداری بر سطح محافظه‌کاری دارند، اما سرمایه‌گذاران نهادی خارجی تنها بر مدت زمان ریاست اثرگذار بوده‌اند. خان و همکاران^۷ (۲۰۲۲) در پژوهشی نشان دادند که مالکیت نهادی، استقلال و تنوع هیئت مدیره با محافظه‌کاری رابطه مثبت دارند، در حالی که مالکیت خارجی اثر منفی داشته و استانداردهای حسابداری نیز نقش تعدیلی مثبت بین حاکمیت شرکتی و محافظه‌کاری ایفا می‌کنند. در ایران نیز خواجوی و همکاران (۱۴۰۱) به تأثیر مثبت توانایی مدیریت بر محافظه‌کاری حسابداری اشاره کرده و نشان دادند که مدیران توانمند در شرکت‌های بزرگ و دارای اهرم مالی بالا، محافظه‌کاری کمتری اعمال می‌کنند. همچنین قربانی و همکاران (۱۴۰۱) و خلیج و مران جوری (۱۴۰۱) وجود رابطه مثبت و معنادار میان توانایی مدیران و محافظه‌کاری حسابداری را تأیید کرده‌اند. در مقابل، طلایی و همکاران (۱۳۹۸) به رابطه معکوس میان توانایی مدیریت و محافظه‌کاری غیرشرطی اشاره داشتند.

اگرچه تاکنون مطالعات متعددی به بررسی رابطه میان مؤلفه‌های حاکمیت شرکتی و سطح

1. Nguyen

2. Rustiarini

3. Agustina

4. Waqas & Siddiqui

5. Dinh

6. Sari & Setiawan

7. Khan

محافظه‌کاری حسابداری پرداخته‌اند، اما نقش توانایی مدیریت در این زمینه کمتر مورد توجه قرار گرفته است. بیشتر پژوهش‌های پیشین، تمرکز خود را بر تأثیر مستقل هر یک از متغیرهای حاکمیت شرکتی مانند مالکیت نهادی یا استقلال هیئت مدیره قرار داده‌اند، در حالی که تحلیل اثر همزمان و تعدیلی این دو سازوکار بر رابطه بین توانمندی مدیریتی و محافظه‌کاری حسابداری کمتر بررسی شده است. نوآوری این پژوهش در ارائه چارچوبی جامع برای تحلیل نقش توانایی مدیریت در شکل‌گیری سطح محافظه‌کاری و همچنین بررسی تعامل همزمان دو مکانیزم کلیدی حاکمیت شرکتی یعنی سهامداران نهادی و استقلال هیئت مدیره به عنوان متغیرهای تعدیل‌گر است. چنین رویکردی می‌تواند خلأ موجود در ادبیات را پوشش دهد و بینش عمیق‌تری نسبت به سازوکارهای کنترلی مؤثر بر تصمیمات حسابداری ارائه کند. از این‌رو، هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر توانایی مدیریت بر محافظه‌کاری حسابداری با در نظر گرفتن نقش تعدیلی سهامداران نهادی و استقلال هیئت مدیره است. سوال اصلی پژوهش این است که آیا توانایی مدیریت بر سطح محافظه‌کاری حسابداری تأثیر دارد و آیا این رابطه تحت تأثیر سهامداران نهادی و استقلال هیئت مدیره قرار می‌گیرد؟

۲. مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها

محافظه‌کاری حسابداری، با شناسایی سریع زیان‌ها و تأخیر در شناسایی سود، نقش مهمی در گزارشگری مالی دارد. این رویکرد به عنوان پاسخی به عدم قطعیت‌های محیط کسب و کار، به کاهش ریسک‌های مالی و افزایش اعتبار اطلاعات کمک می‌کند. در شرایط پیچیده، محافظه‌کاری بر عملکرد سازمان‌ها تأثیر بسزایی دارد. همچنین، توانمندی‌های مدیریتی در تعیین میزان این رویکرد نقش اساسی ایفا می‌کنند؛ مدیران توانمند با تصمیم‌گیری استراتژیک می‌توانند بر محافظه‌کاری اثر بگذارند و موفقیت سازمان را تضمین کنند. در نهایت، محافظه‌کاری با کارایی مدیریتی و بهبود سودآوری سازمان‌ها ارتباط مستقیم دارد (گارسیا-مکا و گارسیا سانچز^۱، ۲۰۱۸؛ هاندوکو و فواد^۲، ۲۰۲۳).

مدیران توانا نقش اساسی در هدایت فعالیت‌های شرکت، به ویژه در شرایط بحرانی و چالش‌های اقتصادی، ایفا می‌کنند. آن‌ها با تصمیم‌گیری‌های معقول و متناسب با رقابت و تهدیدهای موجود، علاوه بر بهبود وضعیت کنونی شرکت، توان پیش‌بینی تقاضای آتی را دارند. آگاهی از فرایندهای صنعت، مهارت‌های رهبری، شناخت نیازهای مشتریان و تحلیل شرایط کلان اقتصادی از عوامل تعیین‌کننده موفقیت یا شکست سازمان است. تصمیمات استراتژیک این مدیران می‌تواند به

1. García-Meca & García-Sánchez

2. Handoko & Fuad

ورشکستگی یا ایجاد ارزش پایدار منجر شود و نقش مهمی در ثبات و رشد بلندمدت شرکت ایفا کند (کامیابی و جوادینیا، ۱۴۰۰). شواهد حاکی از آن است که مدیران توانمند معمولاً رویکردی محتاطانه و محافظه‌کارانه در گزارشگری مالی اتخاذ می‌کنند، تا از پیامدهای منفی احتمالی نظیر خدشه‌دار شدن اعتبار حرفه‌ای، کاهش شهرت یا محدود شدن فرصت‌های شغلی آینده جلوگیری نمایند. با این حال، تصمیم‌گیری‌های آنان صرفاً ناشی از توانایی‌های فردی نیست، بلکه تحت تأثیر ساختارهای سازمانی و ویژگی‌های حاکمیت شرکتی نیز قرار دارد. در این راستا، سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران مالی در ارزیابی عملکرد مدیران باید عواملی همچون حضور سهامداران نهادی و میزان استقلال هیئت مدیره را نیز مدنظر قرار دهند؛ زیرا این مؤلفه‌ها می‌توانند جهت و شدت اثر توانایی مدیریت بر محافظه‌کاری حسابداری را تعدیل نمایند. به‌طور کلی، توانمندی مدیریتی با افزایش سطح محافظه‌کاری مالی در ارتباط است، اما این رابطه در شرکت‌های بزرگ به دلیل پیچیدگی ساختار، تنوع منابع اطلاعاتی و تضاد منافع میان ذی‌نفعان، معمولاً ضعیف‌تر و پیچیده‌تر ظاهر می‌شود (خان و همکاران، ۲۰۲۲؛ هاندوکو و فواد، ۲۰۲۳؛ یولیانتی و همکاران^۱، ۲۰۲۴). علاوه بر این، مدیران در مواجهه با گزارش‌های محافظه‌کارانه واکنش‌های متفاوتی نشان می‌دهند که پیامدهای خاصی به همراه دارد. آنان ممکن است برای حفظ شهرت حرفه‌ای و کاهش ریسک‌های قانونی، رویکردی شفاف اتخاذ کنند، یا در برخی موارد، اطلاعات را به نفع شرکت تحریف نمایند. همچنین، افزایش محافظه‌کاری می‌تواند در کاهش ریسک‌های مالی و بهبود شرایط قراردادهای بدهی مؤثر باشد. در نهایت، انتخاب این رویکرد باید منافع شرکت و ذینفعان را تأمین کند (حیدر و همکاران، ۲۰۲۱).

براساس شواهد پژوهشی، مدیران توانمند به دلیل درک عمیق‌تر از ریسک‌های مالی و پیامدهای منفی ناشی از گزارشگری نادرست، غالباً رویکردی محافظه‌کارانه‌تر در گزارشگری مالی اتخاذ می‌کنند. این رویکرد می‌تواند منجر به افزایش شفافیت اطلاعاتی، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و پیشگیری از چالش‌هایی نظیر دعاوی حقوقی، کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران یا افت ارزش بازار شرکت شود. با این حال، تأثیر توانایی مدیریت بر سطح محافظه‌کاری حسابداری می‌تواند تحت تأثیر عواملی نظیر ساختار حاکمیت شرکتی، الزامات قانونی و شرایط رقابتی صنعت دستخوش تغییر شود (هاندوکو و فواد، ۲۰۲۳). از سوی دیگر، برخی مطالعات استدلال می‌کنند که مدیران با سطح بالایی توانایی، به دلیل توانایی بیشتر در تحلیل آینده، پیش‌بینی جریان‌های نقدی و مدیریت عدم قطعیت‌های محیطی، کمتر به محافظه‌کاری نیاز دارند. این مدیران معمولاً به تحلیل‌های خود اطمینان بیشتری

دارند و به‌جای اتخاذ رویکردهای بیش از حد محتاطانه، تصمیم‌گیری‌های مالی را بر مبنای اطلاعات دقیق، داده‌های پیش‌بینی‌شده و استراتژی‌های هوشمندانه انجام می‌دهند. در چنین شرایطی، محافظه‌کاری کمتر نه به معنای افزایش ریسک، بلکه به‌عنوان روشی کارآمد برای مدیریت ریسک و بهینه‌سازی تصمیمات مالی در نظر گرفته می‌شود (کیم و همکاران، ۲۰۲۱). با توجه به مبانی نظری مطرح شده و پژوهش‌های پیشین در زمینه رابطه توانایی مدیریت با محافظه‌کاری حسابداری، فرضیه نخست این پژوهش به شکل زیر مطرح می‌شود:

فرضیه اول: توانایی مدیریت بر محافظه‌کاری حسابداری تأثیر دارد.

محافظه‌کاری حسابداری، با کاهش گزارش‌های اغراق‌آمیز و خوش‌بینی‌های غیرواقعی، قابلیت اتکای اطلاعات مالی را افزایش داده و از منافع سرمایه‌گذاران به‌ویژه در شرایط عدم اطمینان اقتصادی حفاظت می‌کند. این رویکرد از طریق ارائه تصویری واقع‌گرایانه از وضعیت مالی شرکت، نقش مؤثری در تصمیم‌گیری‌های مبتنی بر شواهد ایفا نموده و به مدیریت در تدوین استراتژی‌های محتاطانه کمک می‌کند (زاده و همکاران، ۲۰۲۲). در همین راستا، محافظه‌کاری به‌عنوان یک ابزار مدیریتی، با کاهش ریسک‌های مالی و افزایش شفافیت، زمینه‌ساز بهبود تصمیم‌گیری‌های مالی در سطح بنگاه می‌شود. در بازارهایی که سرمایه‌گذاران خارجی حضور فعال دارند، گزارشگری مالی محافظه‌کارانه با کاهش عدم‌تقارن اطلاعاتی و ریسک سرمایه‌گذاری، اعتماد سرمایه‌گذاران خارجی را جلب کرده و ورود سرمایه‌های بین‌المللی را تسهیل می‌نماید (خلیل و همکاران^۱، ۲۰۲۰). در این چارچوب، سهامداران نهادی به‌عنوان بازیگران مهم حاکمیت شرکتی، نقش کلیدی در تقویت محافظه‌کاری حسابداری ایفا می‌کنند. این نهادها از طریق افزایش نظارت بر مدیریت، بر تمایل شرکت به اعمال سیاست‌های محتاطانه تأثیرگذارند. با این حال، تأثیر این نظارت به کیفیت توانایی مدیریت و نیز ساختار حاکمیتی شرکت بستگی دارد. در شرکت‌هایی با مکانیزم‌های حاکمیتی قوی، نظارت سهامداران نهادی می‌تواند موجب بهبود سطح محافظه‌کاری و در نتیجه کاهش ریسک اطلاعاتی شود (مسلم و ستیاوان^۲، ۲۰۲۴). در این میان، توانایی مدیریت به‌عنوان عامل میانجی، در چگونگی واکنش به نظارت نهادهای مالکیتی و پیاده‌سازی محافظه‌کاری مالی مؤثر نقش دارد. مدیریت توانمند می‌تواند نظارت نهادهای سرمایه‌گذار را به درستی تفسیر کرده و در راستای شفافیت مالی، سیاست‌های محافظه‌کارانه را اجرایی کند. برعکس، در صورت نبود توانایی مدیریتی لازم، حتی نظارت مؤثر نهادها نیز ممکن است به محافظه‌کاری مطلوب منجر نشود. علاوه بر این، نوع

1. Khalil

2. Muslim & Setiawan

شرکت نیز در این رابطه اهمیت دارد؛ شرکت‌های دولتی به دلیل الزام بیشتر به پاسخ‌گویی و رعایت مقررات، تمایل بیشتری به محافظه‌کاری دارند، در حالی که در شرکت‌های خصوصی، انگیزه‌های سودآوری ممکن است مدیریت را به اتخاذ رویکردهای تهاجمی در گزارشگری مالی سوق دهد (آلوز^۱، ۲۰۲۱). مطالعات همچنین نشان می‌دهند که نوع مالکیت نهادی نیز بر میزان محافظه‌کاری حسابداری تأثیر دارد. مالکیت نهادی فعال مانند صندوق‌های سرمایه‌گذاری، با انگیزه‌های قوی نظارتی و مدیریت ریسک، نقشی اثربخش در تقویت محافظه‌کاری حسابداری ایفا می‌کند. این نهادها با جلوگیری از شناسایی سودهای غیرواقعی و پریسک، موجب ارتقای دقت گزارشگری مالی می‌شوند. در مقابل، مالکیت نهادی منفعل با تمرکز بر سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت و کاهش هزینه‌های معاملاتی، معمولاً نظارت محدودی اعمال کرده و اثر کمتری بر محافظه‌کاری دارد، که می‌تواند منجر به کاهش شفافیت شود (مهرانی و همکاران، ۱۳۸۹). با توجه به مبانی نظری مطرح شده و پژوهش‌های پیشین در زمینه توانایی مدیریت، سهامداران نهادی، محافظه‌کاری حسابداری و ارتباط آن‌ها باهم، فرضیه دوم این پژوهش به شکل زیر مطرح می‌شود:

فرضیه دوم: سهامداران نهادی بر رابطه بین توانایی مدیریت و محافظه‌کاری تأثیر دارد.

هیئت مدیره‌های مستقل از ارکان کلیدی در افزایش توانایی مدیریت و بهبود عملکرد سازمان‌ها هستند. این هیئت‌ها با عدم وابستگی به منافع شخصی و روابط نزدیک با مدیران اجرایی، نظارت بی‌طرفانه و دقیق‌تری بر فرایندهای مالی و اجرایی دارند. استقلال آن‌ها موجب کاهش تضاد منافع میان مدیران اجرایی و سهامداران، افزایش شفافیت مالی و صحت گزارش‌ها می‌شود. همچنین، این ویژگی‌ها مسئولیت‌پذیری مدیران را تقویت کرده و خطرات تصمیمات غیرمنطقی را کاهش می‌دهد. در نهایت، هیئت‌های مدیره مستقل نقش حیاتی در حفظ پایداری و ارتقای اعتماد عمومی به سازمان‌ها ایفا می‌کنند (یونوس و همکاران^۲، ۲۰۱۲؛ سپتیاری و ساری^۳، ۲۰۱۹). در کنار این مسئله، استقلال هیئت مدیره ارتباط مستقیمی با محافظه‌کاری حسابداری دارد. اعضای مستقل هیئت مدیره، به دلیل عدم وابستگی به فشارهای داخلی و منافع مالی، قادرند از بروز خوش‌بینی‌های غیرواقعی در گزارش‌های مالی جلوگیری کنند. این استقلال به آن‌ها امکان می‌دهد تا دارایی‌ها و تعهدات را با دقت بیشتری ارزیابی کرده و شفافیت و دقت گزارش‌های مالی را افزایش دهند. رویکرد محتاطانه موجب کاهش ریسک‌های مالی و قانونی و کمک به سرمایه‌گذاران در اتخاذ تصمیمات آگاهانه می‌شود. در

نتیجه، استقلال هیئت مدیره به عنوان عامل کلیدی در ارتقای کیفیت و صحت گزارش‌دهی مالی شناخته می‌شود (سپتیری و ساری، ۲۰۱۹؛ المقطری و همکاران^۱، ۲۰۲۲). در صنایع با ریسک‌های بالا، استقلال هیئت مدیره با اتخاذ تصمیمات محافظه‌کارانه و نظارت دقیق، مدیریت ریسک و پایداری مالی را بهبود می‌بخشد (المقطری و همکاران، ۲۰۲۲). از این‌رو، استقلال هیئت مدیره نه تنها به بهبود شفافیت مالی کمک می‌کند، بلکه از کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران جلوگیری کرده و زمینه‌ساز رشد پایدار شرکت‌ها می‌شود. در صورتی که مدیرعامل‌ها سهم زیادی از سهام داشته باشند، ممکن است محافظه‌کاری مالی کاهش یابد و گزارش‌های مالی به گونه‌ای ارائه شوند که وضعیت مالی بهتر از آنچه که هست، به نظر برسد. استقلال هیئت مدیره در این شرایط به تقویت شفافیت مالی و محافظه‌کاری حسابداری کمک می‌کند (آردیانی و همکاران^۲، ۲۰۲۳). در نهایت، ارتباط مستقیم میان توانایی مدیریت، استقلال هیئت مدیره و محافظه‌کاری حسابداری در ارتقای سلامت مالی و مدیریت ریسک در شرکت‌ها قابل توجه است. این ارتباط به‌ویژه در محیط‌هایی با سطوح بالای فساد مالی اهمیت دارد. در چنین شرایطی، استقلال هیئت مدیره نقش حیاتی در پیشگیری از دستکاری‌های غیرمجاز سود و ارتقای شفافیت مالی دارد. هیئت مدیره مستقل قادر است تصمیمات بی‌طرفانه اتخاذ کرده و نظارت دقیقی بر فرایندهای مالی اعمال کند. این ویژگی‌ها موجب بهبود وضعیت مالی شرکت‌ها و افزایش مقاومت آن‌ها در برابر ریسک‌های مالی و عملیاتی می‌شود (نویل و همکاران^۳، ۲۰۱۹). همچنین، با توجه به مبانی نظری مطرح شده و پژوهش‌های پیشین در زمینه توانایی مدیریت، استقلال هیئت مدیره، محافظه‌کاری حسابداری و ارتباط آن‌ها باهم، فرضیه سوم این پژوهش به شکل زیر مطرح می‌شود:

فرضیه سوم: استقلال هیئت مدیره بر رابطه بین توانایی مدیریت و محافظه‌کاری حسابداری تأثیر دارد.

در ادامه، به پیشینه‌های مرتبط با موضوع پرداخته شده است. مرادی شهدادی و سلمان‌زاده (۱۴۰۳) در پژوهشی به بررسی تأثیر سهامداران نهادی بر اجتناب مالیاتی و محافظه‌کاری حسابداری پرداختند و دریافتند که حضور سهامداران نهادی به‌طور مثبت و معناداری باعث افزایش محافظه‌کاری و کاهش رفتارهای پرریسک در گزارشگری مالی می‌شود؛ این امر ناشی از نظارت دقیق‌تر، ارتقای شفافیت مالی و کاهش ریسک‌های مرتبط با گزارشگری است که به‌طور کلی به بهبود کیفیت اطلاعات مالی منجر

1. Almaqtari
2. Ardiany
3. Neville

می‌شود. ولی‌زاده اوغانی و عبدالرحیمی (۱۴۰۲) در مطالعه‌ای روی شرکت‌های خودروسازی، رابطه مستقیم و معناداری میان ارقام تعهدی غیرعادی و خطای پیش‌بینی سود یافتند. آنها همچنین به نقش تعدیلی توانایی مدیریت اشاره کردند که نشان می‌دهد مدیران دارای مهارت و تجربه بیشتر، قادرند این ارتباط را کنترل کرده و دقت پیش‌بینی سود را بهبود بخشند؛ بنابراین، توانایی مدیریت نه تنها به عنوان عاملی مؤثر در بهبود کیفیت گزارشگری، بلکه به عنوان عاملی بازدارنده در کاهش خطاهای پیش‌بینی سود مطرح است. خواجهی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی دریافتند که توانایی مدیریت، تأثیر مثبتی بر محافظه‌کاری حسابداری دارد، به گونه‌ای که افزایش توانمندی‌های مدیران موجب تمایل بیشتر به اعمال محافظه‌کاری می‌شود؛ با این حال، در شرکت‌های بزرگ و دارای اهرم مالی بالا، مدیران با توانمندی بیشتر، محافظه‌کاری کمتری اعمال می‌کنند که می‌تواند ناشی از پیچیدگی‌های سازمانی و ساختار مالی این شرکت‌ها باشد. اسفندیاری (۱۴۰۱) نیز در پژوهشی تأکید کرد که توانایی مدیریت به طور معناداری بر هر دو نوع محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی حسابداری اثرگذار است، به طوری که افزایش مهارت و تجربه مدیران موجب تغییر در سیاست‌های محافظه‌کاری شرکت می‌شود. قربانی و همکاران (۱۴۰۱) نیز در پژوهشی نشان دادند که بین توانایی مدیران و میزان محافظه‌کاری حسابداری رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد. این یافته بیانگر آن است که هرچه توانایی‌های مدیریتی بالاتر باشد، تمایل به اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه در گزارشگری مالی نیز افزایش می‌یابد. خلیج و مران جوری (۱۴۰۱) نیز ارتباط مثبت و معناداری میان توانایی‌های مدیریتی و محافظه‌کاری حسابداری گزارش کرده‌اند که بیانگر اهمیت نقش مدیران در جهت‌دهی به سیاست‌های حسابداری محافظه‌کارانه است. همچنین مران جوری و خلیج (۱۴۰۰) به نتایج مشابهی دست یافتند، مبنی بر اینکه توانایی مدیریتی نه تنها موجب بهبود عملکرد شرکت و افزایش پیچیدگی اطلاعات مالی می‌شود، بلکه محافظه‌کاری غیرشرطی و اجتناب مالیاتی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد و در نهایت بر روابط سیاسی، سود و زیان و هزینه بدهی اثرگذار است. کامیابی و جوادی‌نیا (۱۴۰۰) رابطه مثبت و معناداری بین احساسات سرمایه‌گذاران و محافظه‌کاری حسابداری یافتند که نشان می‌دهد احساسات سرمایه‌گذاران تأثیر قابل توجهی بر رفتارهای حسابداری آنان دارد و می‌تواند موجب تغییر در سیاست‌های محافظه‌کاری شرکت‌ها شود. این یافته‌ها اهمیت روان‌شناسی سرمایه‌گذار را در تحلیل رفتارهای مالی و حسابداری برجسته می‌سازد. حسنی و برخورداری (۱۳۹۹) رابطه مثبت و معناداری میان استقلال هیئت مدیره و حق الزحمه خدمات حسابرسی مشاهده کردند که با دیدگاه مبتنی بر تقاضا برای خدمات حسابرسی و رویکرد مکمل، همخوانی دارد. از سوی دیگر، رابطه منفی و معناداری میان تمرکز مالکیت و حق الزحمه خدمات حسابرسی نیز مشاهده شد که با دیدگاه مبتنی بر عرضه خدمات

حسابرسی و رویکرد جانشینی سازگار است. همچنین، تأثیر منفی و معنادار تمرکز مالکیت نهادی بر ارتباط میان استقلال هیئت مدیره و حق الزحمه خدمات حسابرسی تأییدکننده نظریه اثر جانشینی بین مالکیت و کنترل است. طلایی و همکاران (۱۳۹۸) به رابطه معکوس میان محافظه‌کاری غیرشرطی و توانایی مدیریت اشاره کردند که بیانگر این است که افزایش مهارت و تجربه مدیران می‌تواند به کاهش محافظه‌کاری غیرشرطی منجر شود. سهلان و همکاران^۱ (۲۰۲۵) نشان دادند که سازوکارهای متعارف حاکمیت شرکتی نظیر استقلال هیئت مدیره، استقلال کمیته حسابرسی و دوگانگی سمت مدیرعامل تأثیر معناداری بر محافظه‌کاری در حسابداری ندارند. با این حال، شاخص هیئت مدیره که نشان‌دهنده میزان پراکندگی و تجربه اعضای هیئت مدیره است، با محافظه‌کاری حسابداری رابطه‌ای مثبت دارد. همچنین، اندازه و سودآوری شرکت‌ها احتمال اتخاذ سیاست‌های محافظه‌کارانه را افزایش می‌دهد. در دوره‌های بحران نیز ساختارهای حاکمیتی گسترده و دانش متنوع، مزیت‌هایی برای اعمال محافظه‌کاری و ارتقای اعتماد به گزارش‌های مالی فراهم می‌کنند. اولیا و پراپنینگسیه^۲ (۲۰۲۵) در پژوهشی نشان دادند که میان فشار مالی و مشوق‌های مالیاتی با سطح محافظه‌کاری حسابداری، رابطه‌ای معنادار و منفی وجود دارد؛ به‌گونه‌ای که افزایش فشارهای مالی یا بهره‌گیری از مشوق‌های مالیاتی می‌تواند به کاهش محافظه‌کاری در گزارشگری مالی منجر شود. در مقابل، متغیرهای مالکیت مدیریتی، مالکیت نهادی و اندازه بانک، تأثیر معناداری بر میزان محافظه‌کاری حسابداری نداشته و نقش تعیین‌کننده‌ای در این زمینه ایفا نمی‌کنند. این نتایج حاکی از اهمیت عوامل اقتصادی بیرونی در جهت‌گیری‌های حسابداری است. اشفاق و همکاران^۳ (۲۰۲۴)، در پژوهشی نشان دادند که شرکت‌های بزرگ‌تر با هیئت مدیره‌ای مستقل، تمایل بیشتری به اتخاذ رویکردهای محافظه‌کارانه در گزارشگری مالی دارند. در مقابل، تنوع هیئت مدیره تأثیری بر این رفتار ندارد. از سوی دیگر، حضور سهامداران نهادی به‌عنوان نیروی قدرتمند در جهت ارتقای محافظه‌کاری حسابداری عمل می‌کند. در مجموع، ترکیب اندازه، استقلال هیئت مدیره و سهامداران نهادی نقشی کلیدی در استحکام مالی و گزارشگری محتاطانه شرکت‌های غیرمالی ایفا می‌کند. هاندوکو و فواد^۴ (۲۰۲۳)، در پژوهشی نشان دادند که توانایی‌های مدیریتی به طور مؤثری بر افزایش محافظه‌کاری غیرشرطی تأثیر مثبت دارند. نتایج این مطالعه بیانگر اهمیت مهارت‌های مدیریتی در شکل‌دهی به رفتارهای محافظه‌کارانه و تصمیم‌گیری‌های غیرشرطی است. توانمندی‌های مدیریتی، از طریق بهبود فرایندهای سازمانی و ارتقاء کنترل‌های داخلی، به ایجاد

1. Sahlan

2. Aulia & Praptiningsih

3. Ishfaq

4. Handoko & Fuad

زمینه‌ای مناسب برای اتخاذ رویکردهای محافظه‌کارانه کمک می‌کنند. این یافته‌ها تأکید می‌کند که توجه به توسعه توانایی‌های مدیریتی می‌تواند به تقویت محافظه‌کاری غیرشرطی در سازمان‌ها منجر شود و تأثیرات مثبتی در عملکرد آن‌ها داشته باشد. دانگ و همکاران^۱ (۲۰۲۳) در پژوهشی دریافتند که ساختار حاکمیتی شرکت نقشی معناداری در بهبود کیفیت گزارشگری مالی، به‌ویژه از منظر محافظه‌کاری حسابداری ایفا می‌کند. یافته‌ها نشان می‌دهد که افزایش تعداد اعضای هیئت مدیره باعث ارتقای نظارت و دقت در فرایند گزارشگری می‌شود. اگرچه استقلال هیئت مدیره از اهمیت برخوردار است، تأثیر آن نسبت به سایر مؤلفه‌های ساختار حاکمیتی کمتر ارزیابی می‌شود. این نتایج بر ضرورت توجه به ترکیب و ساختار هیئت مدیره در راستای ارتقای شفافیت و دقت گزارشگری مالی تأکید دارند. دریایی و همکاران^۲ (۲۰۲۲)، در پژوهشی نشان دادند که حافظه‌کاری مشروط و مقایسه‌پذیری حسابداری، رابطه‌ای مثبت با پاداش‌های اجرایی دارند و مدیریت سود انباشته این رابطه را تقویت می‌کند. در مقابل، محافظه‌کاری غیرمشروط و مدیریت سود واقعی تأثیری بر پاداش‌ها ندارند. این نتایج نشان‌دهنده استفاده مدیران از محافظه‌کاری مشروط برای دریافت پاداش بیشتر است. حیدر و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی نشان دادند که توانمندی مدیریتی نقش مهمی در تصمیم‌گیری‌های مالی دارد و با محافظه‌کاری حسابداری ارتباط مثبت و معناداری برقرار می‌کند. یافته‌های پژوهش مذکور حاکی از آن است که مدیران توانمند با بهره‌گیری از مهارت‌های تحلیلی و تجربیات حرفه‌ای خود، تصمیماتی اتخاذ می‌کنند که به افزایش شفافیت اطلاعات مالی و کاهش ریسک منجر می‌شود. در نتیجه، ارتقای سطح توانمندی مدیریتی می‌تواند به بهبود سیاست‌های مالی و تقویت رویکردهای محافظه‌کارانه در حسابداری کمک کند. شارما و کائور^۳ (۲۰۲۱) در پژوهشی نشان دادند که ساختارهای حاکمیتی، به‌ویژه ویژگی‌های هیئت مدیره و کمیته حسابرسی، تأثیر مستقیم و معناداری بر اتخاذ خط‌مشی‌های محافظه‌کارانه در حسابداری دارند. نتایج این مطالعه حاکی از آن است که ترکیب و عملکرد نهادهای نظارتی درون‌سازمانی می‌تواند در جهت‌گیری‌های مالی و حسابداری نقش بسزایی ایفا کند. از این‌رو، تقویت ساختارهای حاکمیتی نه تنها به بهبود شفافیت و پاسخ‌گویی مالی می‌انجامد، بلکه می‌تواند زمینه‌ساز اتخاذ رویکردهای محتاطانه در حسابداری نیز باشد که در ارتقای اعتماد سرمایه‌گذاران مؤثر است. رومادون و کوسوما^۴ (۲۰۲۰)، در پژوهشی نشان دادند که کیفیت حاکمیت شرکتی نقش تقویت‌کننده‌ای در رابطه مثبت بین توانایی مدیریتی و کیفیت

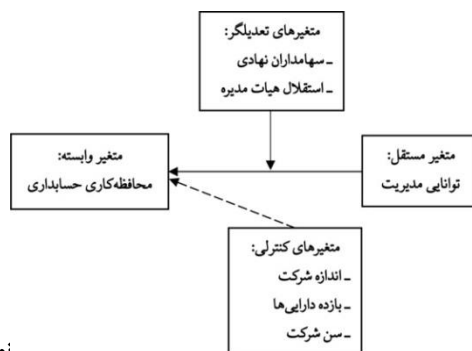
1. Dang

2. Daryaie

3. Sharma & Kaur

4. Romadhon & Kusuma

سود ایفا می‌کند، در حالی که تمرکز مالکیت فاقد اثر تعدیل‌کننده است. یافته‌ها همچنین نشان می‌دهد که توانایی مدیریتی به‌طور مستقیم تأثیری منفی بر کیفیت سود دارد؛ زیرا مدیران با انگیزه‌های شخصی یا کوتاه‌مدت ممکن است تصمیماتی فرصت‌طلبانه اتخاذ کنند. این نتایج بیانگر اهمیت نظارت مؤثر بر مدیران به‌ویژه در شرایطی است که توانایی مدیریتی بالاست، اما انگیزه‌های غیرهمسو با منافع بلندمدت شرکت وجود دارد. نمودار (۱)، مدل مفهومی پژوهش را بر مبنای مبانی نظری نشان می‌دهد.

نمودار ۱- مدل مفهومی پژوهش

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی بوده و یافته‌های آن برای تصمیم‌گیری و حل مشکلات در شرکت‌ها و سازمان‌ها مفید است. از نظر روش‌شناختی، این مطالعه توصیفی-همبستگی بوده و روابط بین متغیرها را تحلیل می‌کند. همچنین در دسته مطالعات علی-پس‌رویدادی قرار دارد؛ زیرا روابط علت و معلولی را پس از وقوع رویدادها بررسی می‌نماید. این پژوهش از نظر ماهیت داده‌ها کمی است و براساس اطلاعات مالی و مدیریتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام شده، و از نرم‌افزار ره‌آورد نوین و سایت کدال نیز برای تحلیل و استخراج داده‌ها استفاده شده است. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش رگرسیون چندگانه با نرم‌افزار ایویوز^۱ استفاده شده است. از نظر زمان و مکان، پژوهش به روش کتابخانه‌ای و میدانی انجام شده و با بهره‌گیری از منابع داخلی و خارجی و داده‌های واقعی، تحلیل جامعی ارائه می‌دهد. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ایران است که در بازه زمانی پنج‌ساله از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲، سهام آن‌ها به‌طور مستمر مورد معامله قرار گرفته و به تولید کالا و خدمات مشغول بوده‌اند. با توجه به ویژگی‌ها و ماهیت خاص شرکت‌های بورسی، برای انتخاب حجم نمونه، شرایط ویژه‌ای در نظر گرفته شد. براساس این شرایط، پس از اعمال روش حذفی سیستماتیک، تعداد ۱۳۳

شرکت به عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب گردیدند که در جدول (۱) آمده است.

جدول ۱- انتخاب حداقل حجم نمونه

تعداد	شرح
۳۸۰	تعداد شرکت‌های جامعه آماری فعال در بازار اول و دوم بورس تا پایان سال ۱۴۰۲
۴۳	شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بانک‌ها، واسطه‌گری مالی، بیمه‌ها، هلدینگ‌ها و لیزینگ‌ها
۷۴	شرکت‌هایی که پایان سال مالی آنها منتهی به ۲۹ اسفندماه نیست
۲۱	به دلیل محاسبه توانایی مدیریت و انجام تحلیل پوششی، صنایع کمتر از ۵ شرکت حذف می‌شوند
۶۹	شرکت‌های دارای توقف نماد بیش از ۶ ماه
۴۰	شرکت‌هایی که طی دوره پژوهش تغییر سال مالی داشتند
۲۴۷	شرکت‌های حذف شده در نمونه آماری پژوهش
۱۳۳	شرکت‌های باقی‌مانده در نمونه آماری پژوهش

۱-۳. مدل‌های رگرسیونی پژوهش

با در نظر گرفتن ادبیات نظری و پیشینه پژوهش، مدل‌های مورد استفاده در این پژوهش از نوع رگرسیون چندگانه هستند. بر این اساس، روابط زیر به عنوان مدل‌های آزمون فرضیه‌ها به کار گرفته شده‌اند:

$$Cons = B_0 + B_1MA_{it} + B_2Size_{it} + B_3ROA_{it} + B_4Age_{it} + \varepsilon_{it} \quad \text{مدل آزمون فرضیه اول:}$$

مدل آزمون فرضیه دوم:

$$Cons = B_0 + B_1MA_{it} + B_2INST_{it} + B_3(MA_{it} * INST_{it}) + B_4Size_{it} + B_5ROA_{it} + B_6Age_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل آزمون فرضیه سوم:

$$Cons = B_0 + B_1MA_{it} + B_2BI_{it} + B_3(MA_{it} * BI_{it}) + B_4Size_{it} + B_5ROA_{it} + B_6Age_{it} + \varepsilon_{it}$$

۲-۳. نحوه اندازه‌گیری و تعاریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

۲-۳-۱. متغیر وابسته

در این پژوهش، به منظور سنجش شاخص محافظه‌کاری حسابداری^۱، از مدل ارائه‌شده توسط نیکومرام و بنی‌مهد (۱۳۸۷) استفاده شده است. این مدل که براساس داده‌های مربوط به یک بازه یازده ساله (۱۳۷۳ تا ۱۳۸۳) از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران تدوین شده، عوامل مؤثر بر محافظه‌کاری را شناسایی کرده و چارچوبی برای اندازه‌گیری آن پیشنهاد می‌دهد. بر این

1. Cons

اساس، مدل محافظه‌کاری در حسابداری به صورت زیر ارائه می‌شود:

$$CONS = 0.836 ROA + 0.02103 SALESGRO - 0.395 LEV - 1.124 CFO$$

که در آن:

$CONS$ = شاخص محافظه‌کاری هر شرکت در هر سال

ROA = بازده دارایی هر شرکت در هر سال

$SALESGRO$ = نرخ رشد فروش هر شرکت در هر سال نسبت به سال قبل

LEV = نسبت اهرم مالی هر شرکت در هر سال، برابر است با جمع بدهی بلندمدت به جمع

دارایی‌ها

CFO = نسبت جریان نقدی حاصل از عملیات به جمع دارایی‌ها در هر شرکت در هر سال.

۲-۲-۳. متغیر مستقل

برای سنجش متغیر توانایی مدیریت^۱ در این پژوهش، از مدل دمرجیان و همکاران^۲ (۲۰۱۲) استفاده شده است. این پژوهشگران بر این باورند که کارایی کل شرکت، که از طریق رابطه زیر محاسبه می‌شود، نشان‌دهنده میزان بهره‌گیری مدیریت از منابع در اختیار و همچنین توانمندی‌های فردی مدیران است. دلیل این امر آن است که مدیران دارای توانایی مدیریتی بالاتر، صرف‌نظر از اندازه شرکت، در پیش‌بینی سازوکارها و روندهای سازمانی و همچنین در مذاکرات با مشتریان عمده و تأمین‌کنندگان مواد و محصولات، عملکرد مؤثرتری خواهند داشت. در این مدل، کارایی مدیریت را می‌توان در دو مرحله اندازه‌گیری کرد (ولی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶). در مرحله نخست، میزان کارایی نسبی با بهره‌گیری از تکنیک تحلیل پوششی داده‌ها، مطابق فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$Max_v \theta = \frac{Sales}{(v_1 CGS + v_2 SG\&A + v_3 FC + v_4 NOC + v_5 ACC + v_6 PPE + v_7 Intan)}$$

که در این رابطه؛ (Sales: مجموع فروش)، (CGS: بهای تمام شده کالای فروش رفته)، (SG&A: هزینه‌های فروش، اداری و عمومی)، (FC: هزینه‌های تأمین مالی)، (NOC: خالص سایر هزینه‌ها)، (ACC: میانگین هزینه‌های سرمایه)، (PPE: دارایی‌های ثابت مشهود شامل؛ اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات) و (Intan: خالص دارایی‌های ثابت نامشهود).

در مدل مذکور برای هر یک از متغیرهای ورودی خاص (V) تعریف شده است؛ زیرا تأثیر هر یک از متغیرهای ورودی و خروجی (فروش) یکسان نیست. مقدار محاسبه‌شده برای کارایی

1. MA

2. Demerjian

شرکت در بازه‌ای بین (صفر تا یک) قرار دارد. شرکت‌هایی که نمره کارایی آن‌ها برابر با (۱) است، به عنوان شرکت‌های کارا شناخته می‌شوند، درحالی‌که شرکت‌هایی با نمره کارایی کمتر از (۱)، در زیر مرز کارایی قرار دارند. این شرکت‌ها باید با کاهش هزینه‌ها یا افزایش درآمدها، خود را به مرز کارایی برسانند. محاسبه کارایی شرکت با هدف ارزیابی توان مدیریتی آن انجام می‌شود. در مرحله دوم، مطابق با دیدگاه دمرجیان و همکاران (۲۰۱۲)، ویژگی‌های ذاتی شرکت با استفاده از پنج ویژگی خاص شامل اندازه شرکت،^۱ سهم بازار،^۲ جریان‌های نقدی آزاد،^۳ عمر پذیرش شرکت در بورس^۴ و فروش خارجی صادرات^۵ مورد بررسی قرار گرفته و از طریق اجرای مدل رگرسیون زیر کنترل می‌شود:

$$Firm\ Efficiency = \beta_0 + \beta_1 Size_{it} + \beta_2 MSH_{it} + \beta_3 FCF_{it} + \beta_4 Age_{it} + \beta_5 FCI_{it} + \varepsilon_{it}$$

Firm Efficiency: شاخصی از کارایی کلی شرکت است که برای اندازه‌گیری آن از روش تحلیل پوششی داده‌ها^۶ استفاده می‌شود.

Size_{it}: بیانگر لگاریتم طبیعی کل دارایی‌های شرکت است.

MSH_{it}: نشان‌دهنده سهم بازار شرکت بوده و از نسبت فروش شرکت *i* در سال *t* به فروش کل صنعت در همان سال محاسبه می‌شود.

FCF_{it}: نشانگر جریان‌ات نقد آزاد شرکت *i* در سال *t* است که از نسبت جریان نقد آزاد به کل دارایی‌ها به دست می‌آید. جریان‌ات نقد آزاد از تفاضل خالص جریان وجوه نقد عملیاتی، سود سهام پرداختی و خالص جریان وجوه نقد سرمایه‌گذاری محاسبه می‌شود.

Age_{it}: لگاریتم طبیعی سن شرکت را نشان می‌دهد که برابر با تعداد سال‌های فعالیت آن از زمان تأسیس است.

FCI_{it}: یک متغیر مجازی بوده که در صورت انجام صادرات توسط شرکت، مقدار آن برابر با (۱) و در غیر این صورت برابر با (۰) خواهد بود.

در رابطه بالا، جمله باقیمانده ε_{it} نشان‌دهنده میزان تأثیر توانایی مدیریت بر کارایی شرکت‌ها است (ولی‌زاده و عبدالرحیمی، ۱۴۰۲).

1. Size
2. MSH
3. FCF
4. Age
5. FCI
6. DEA

۳-۲-۳. متغیرهای تعدیل‌گر

برای سنجش میزان سهامداران نهادی^۱، از نسبت تعداد سهام در اختیار مالکان نهادی به کل سهام عادی شرکت استفاده می‌شود (آزرم و پژوهی، ۱۴۰۳). سنجش میزان استقلال هیئت مدیره^۲، از طریق نسبت تعداد اعضای غیر موظف به کل اعضای هیئت مدیره محاسبه می‌گردد (فیل سرانی، ۱۴۰۳).

۳-۲-۴. متغیرهای کنترلی

از آنجا که محافظه‌کاری حسابداری با میزان دارایی‌ها و مقیاس شرکت‌ها ارتباط نزدیکی دارد، اندازه شرکت به‌عنوان یکی از عوامل کلیدی در تعیین سیاست‌های حسابداری و مالی در نظر گرفته شده است. شرکت‌های بزرگ‌تر، به دلیل دسترسی به منابع مالی گسترده‌تر و ساختار سازمانی پیچیده‌تر، ممکن است تمایل بیشتری به اتخاذ سیاست‌های محافظه‌کارانه داشته باشند. همچنین، بازده دارایی‌ها به‌عنوان شاخصی برای ارزیابی عملکرد مدیریت و توانایی شرکت در بهره‌برداری بهینه از منابع، می‌تواند نقش مؤثری در تصمیم‌گیری‌های حسابداری ایفا کند. علاوه بر این، سن شرکت نیز به‌عنوان یکی از عوامل مهم در سنجش تجربه، بلوغ سازمانی و ثبات راهبردهای مدیریتی، در این پژوهش به‌عنوان یک متغیر کنترلی گنجانده شده است، تا تأثیر تجربه و سابقه فعالیت شرکت‌ها بر میزان محافظه‌کاری حسابداری به‌درستی تحلیل شود. در مجموع، گنجاندن این متغیرهای کنترلی، امکان تحلیل دقیق‌تر و واقع‌بینانه‌تری از رابطه میان توانایی مدیریت و محافظه‌کاری حسابداری را فراهم می‌سازد.

اندازه‌گیری اندازه شرکت^۳، از طریق لگاریتم طبیعی کل دارایی‌های شرکت محاسبه می‌شود. اندازه‌گیری بازده دارایی‌ها^۴، از طریق نسب سود خالص بر کل دارایی‌های شرکت به‌دست می‌آید. برای اندازه‌گیری سن شرکت^۵، از لگاریتم طبیعی تفاضل سال مورد بررسی و سال تأسیس شرکت استفاده می‌شود.

۴. یافته‌های پژوهش

۴-۱. آمار توصیفی

در جدول (۲)، یافته‌های توصیفی مرتبط با متغیرها از طریق شاخص‌های مختلف ازجمله

1. INST
2. BI
3. Size
4. ROA
5. Age

میانگین، انحراف معیار، کمترین و بیشترین مقدار متغیرها و ضرایب چولگی و کشیدگی در توزیع داده‌های مربوط به ۱۳۳ شرکت نمونه طی دوره زمانی ۵ ساله (۱۳۹۸-۱۴۰۲) آمده است.

جدول ۲- آمار توصیفی متغیرهای کمی پژوهش (تعداد مشاهدات = ۶۶۵ سال/ شرکت)

نام متغیر	میانگین	میانه	بیشترین	کمترین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
محافظه کاری حسابداری	۰/۲۹۶	۰/۵۸۲	۰/۸۸۶	۰/۰۰۴	۰/۴۰۵	-۱/۶۶۴	۲/۹۵۴
توانایی مدیریت	۰/۰۳۲	۰/۰۵۸۰	۰/۱۰۹	-۰/۶۴۳	۰/۱۱۰	-۲/۶۷۲۶	۷/۶۶۴
سهامداران نهادی	۰/۶۴۳	۰/۴۳۸	۰/۹۴۵	۰/۰۵۲	۰/۶۳۶	-۰/۹۷۰	۳/۷۰۳
استقلال هیئت مدیره	۰/۶۱۶	۰/۶۹۰	۰/۹۸۳	۰/۲۸۴	۰/۵۵۲	۰/۸۰۴	۳/۰۴۱
اندازه شرکت	۱۴/۲۰۱	۱۵/۳۹۲	۱۹/۷۱۶	۹/۹۰۳	۱/۲۸۱	۰/۷۹۲	۳/۳۱۷
بازده دارایی‌ها	۰/۲۸۸	۰/۴۳۷	۰/۸۹۳	۰/۰۰۳	۰/۵۷۲	۰/۳۱۲	۳/۹۸۱
سن شرکت	۳/۰۴۵	۴/۳۴۱	۶/۴۳۷	۲/۱۰۴	۰/۳۶۰	-۰/۵۵۶	۲/۳۷۲

محاسبات جدول (۲)، نشان می‌دهند که میانگین محافظه کاری حسابداری در شرکت‌ها برابر با ۰/۲۹۶ است که با توجه به قرارگیری در محدوده متعارف ۰/۲۵ تا ۰/۳۵ تعیین شده در مطالعات پیشین، نشان‌دهنده سطح معقولی از محافظه کاری در ارائه اطلاعات مالی می‌باشد. بیشترین مقدار ۰/۸۸۶ و کمترین مقدار ۰/۰۰۴ بیانگر تفاوت‌های قابل توجه در رفتار محافظه کارانه شرکت‌ها است. همچنین، میانگین توانایی مدیریت ۰/۰۳۳ بوده که بیانگر سطح پایین توانایی مدیریت در این شرکت‌ها است. بیشترین مقدار ۰/۱۰۹ و کمترین مقدار ۰/۶۴۳ - نشان‌دهنده تفاوت‌های عمده در توانایی مدیریت است. در خصوص ساختار مالکیتی، میانگین سهم سهامداران نهادی برابر با ۰/۶۴۳ است که نشان‌دهنده حضور بالای نهادهای بزرگ در شرکت‌ها است، در حالی که بیشترین مقدار ۰/۹۴۵ و کمترین مقدار ۰/۰۵۲، تفاوت‌های قابل توجه در این شاخص را نشان می‌دهند. میانگین استقلال هیئت مدیره برابر با ۰/۶۱۶ است که نشان‌دهنده حضور اعضای غیرموظف است و بیشترین مقدار ۰/۹۸۳ و کمترین مقدار ۰/۲۸۴ این تفاوت‌ها را برجسته می‌کنند. همچنین، میانگین اندازه شرکت‌ها ۱۴/۲۰۱ بوده که نشان‌دهنده تفاوت‌های زیادی در اندازه شرکت‌ها است. میانگین سودآوری ۰/۲۸۸ است که نشان‌دهنده عملکرد مالی نسبتاً مطلوب در شرکت‌ها می‌باشد. میانگین سن شرکت‌ها ۳/۰۴۵ سال برآورد شده که حاکی از آن است که بخش عمده‌ای از شرکت‌ها سابقه‌ای کمتر از چند سال دارند و جزء شرکت‌های نوپا می‌باشند. انحراف معیار متغیرها در بازه (صفر تا یک) و ضرایب چولگی و کشیدگی در بازه (۳- و ۳+) قرار دارند که نشان‌دهنده توزیع نرمال داده‌ها است.

۲-۴. آزمون نرمال بودن داده‌ها

در پژوهش‌های علمی، برای استفاده از ابزارهای آمار استنباطی مانند آزمون‌های t ، F و رگرسیون، اطمینان از نرمال بودن متغیرها ضروری است. به‌ویژه در مدل‌های رگرسیونی، نرمال بودن متغیر وابسته از مفروضات اساسی است. برای بررسی نرمال بودن، از آزمون جاکو-برا در نرم‌افزار ایویوز استفاده شده و در سطح اطمینان ۹۵٪، اگر مقدار احتمال بیشتر از ۰/۰۵ باشد، فرض نرمال بودن تأیید می‌شود. جدول (۳) نتایج آزمون نرمال بودن داده‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۳- آزمون نرمال بودن توزیع داده‌ها با جاکو-برا

نتیجه	سطح معناداری	آماره آزمون	تعداد مشاهدات	متغیر
نرمال نیست.	۰/۰۰۳۲	۳۱/۷۴۱	۶۶۵	محافظه‌کاری حسابداری
نرمال نیست.	۰/۰۰۰۰	۶۴/۳۶۵	۶۶۵	توانایی مدیریت
نرمال نیست.	۰/۰۰۵۸	۱۷/۳۹۰	۶۶۵	سهامداران نهادی
نرمال نیست.	۰/۰۰۳۴	۲۶/۰۸۳	۶۶۵	استقلال هیئت مدیره
نرمال است.	۰/۱۰۳	۲/۲۶۷	۶۶۵	اندازه شرکت
نرمال نیست.	۰/۰۰۷۰	۲۸/۹۳۴	۶۶۵	سودآوری
نرمال نیست.	۰/۰۱۸	۱۰/۱۸۲	۶۶۵	سن شرکت
نرمال است.	۰/۰۹۲	۴/۰۱۷	۶۶۵	محافظه‌کاری حسابداری (پس از تبدیل جانسون)

نتایج جدول (۳) نشان می‌دهد که به‌جز متغیر اندازه شرکت، سطح معناداری آزمون جاکو-برا برای تمامی متغیرهای پژوهش کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین، داده‌ها از توزیع نرمال پیروی نمی‌کنند. داده‌های استخراج‌شده از صورت‌های مالی شرکت‌های بورسی معمولاً توزیع نرمال نداشته و نیاز به تبدیل دارند. به‌منظور تحلیل دقیق‌تر، متغیر وابسته محافظه‌کاری با استفاده از تبدیل جوهانسون مجدداً برآزش شد و نتایج آزمون نرمال بودن نشان داد که پس از تبدیل، توزیع داده‌ها نرمال شده است. در مدل‌های رگرسیونی، نرمال بودن جملات خطا (ε) یک پیش‌فرض مهم محسوب می‌شود؛ زیرا می‌تواند بر اعتبار نتایج مدل تأثیر بگذارد و تا حدی نرمال بودن ترکیب متغیرها را نیز تأیید کند. در جدول (۴)، نتایج آزمون نرمال بودن خطاها برای مدل‌های مورد بررسی آمده است.

جدول ۴- آزمون نرمال بودن باقیمانده مدل‌های رگرسیونی

جملات خطا (ε_0) در مدل‌ها	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
خطای مدل اول	۰/۹۹۷	۰/۱۰۸	توزیع نرمال دارد
خطای مدل دوم	۰/۶۲۵	۰/۵۳۴	توزیع نرمال دارد
خطای مدل سوم	۱/۰۰۵	۰/۳۰۱	توزیع نرمال دارد

محاسبات ارائه شده در جدول (۴) نشان می‌دهد که سطح احتمال جمله‌های باقی مانده (ϵ_0) براساس آزمون جارکو-برا برای تشخیص نرمال بودن توزیع، در هر سه مدل بیش از ۰/۰۵ است بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که خطاها در این مدل‌ها از توزیع نرمال پیروی می‌کنند.

۳-۴. مانایی متغیرها (آزمون ریشه واحد)

در پژوهش‌های رگرسیونی، بررسی پایایی متغیرها برای جلوگیری از رگرسیون کاذب ضروری است. آزمون لوین، لین و چو برای ارزیابی مانایی متغیرها استفاده شده و بر این اصل استوار است که اگر مقدار α در فرایند خودرگرسیونی برابر با (۱) باشد، سری زمانی نامانا است. نتایج آزمون ریشه واحد نشان می‌دهد که مقادیر سطح معناداری در سطح اطمینان ۹۵٪ کمتر از ۰/۰۵ است و پایایی متغیرها تأیید می‌شود. در جدول (۵)، نتایج حاصل از آزمون ریشه واحد آمده است.

جدول ۵- مانایی متغیرها با آزمون لوین، لین و چو

متغیرها	مقدار آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
محافظه‌کاری حسابداری	-۳۲/۹۰۱	۰/۰۰۰	مانا است.
توانایی مدیریت	۳۲۲/۷۰۹	۰/۰۰۰	مانا است.
سهامداران نهادی	۸۵/۲۷۸	۰/۰۰۰	مانا است.
استقلال هیئت مدیره	۵۳۰/۳۰۲	۰/۰۰۰	مانا است.
اندازه شرکت	۲۲۰/۵۰۲	۰/۰۰۰	مانا است.
سودآوری	-۸۹/۷۶۲	۰/۰۰۰	مانا است.
سن شرکت	۱۲/۵۰۵	۰/۰۰۰	مانا است.

براساس نتایج مندرج در جدول (۵)، سطح معناداری آزمون مانایی (ریشه واحد) برای تمامی متغیرها برابر با ۰/۰۰ و کمتر از ۰/۰۵ است. این امر نشان می‌دهد که تمامی متغیرها مانا هستند و میانگین و واریانس آن‌ها در طول دوره پژوهش ثابت باقی می‌ماند. بنابراین، می‌توان با اطمینان بیشتری به برآورد مدل‌های رگرسیونی پرداخت، بدون آنکه نگران بروز رگرسیون کاذب بود.

۴-۴. آزمون ناهمسانی واریانس

در رگرسیون چندمتغیره، یکی از مفروضات اساسی، همسان بودن واریانس جملات اخلاخل است. نقض این فرض موجب پدیده ناهمسانی واریانس می‌شود که باعث افزایش انحراف معیار عرض از مبدأ و تأثیر بر انحراف معیار ضرایب شیب می‌گردد. محاسبات آزمون ناهمسانی واریانس با استفاده از آماره آزمون والد در جدول (۶) آمده است.

جدول ۶- نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

مدل‌های رگرسیونی آزمون	آماره آزمون والد	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون
مدل اول	۳۳۵/۰۳۶	۰/۰۰۰	ناهمسانی واریانس در جملات اخلال وجود دارد.
مدل دوم	۹۵/۷۳۵	۰/۰۰۰	ناهمسانی واریانس در جملات اخلال وجود دارد.
مدل سوم	۱۰۹/۷۳۱	۰/۰۰۰	ناهمسانی واریانس در جملات اخلال وجود دارد.

محاسبات ارائه شده در جدول (۶) نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری آزمون والد برای هر سه مدل (اول، دوم و سوم) برابر با ۰/۰۰ بوده و کمتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، این امر بیانگر وجود ناهمسانی واریانس خطاها در مدل‌های رگرسیونی است. برای رفع این مشکل، در فرایند برآورد مدل‌ها از روش رگرسیون حداقل مربعات تعمیم‌یافته^۱ استفاده می‌شود تا نتایج حاصل از تحلیل، اعتبار و دقت بیشتری داشته باشد.

۵-۴. آزمون خودهمبستگی سریالی

یکی از مفروضات کلاسیک در مدل‌های رگرسیون چندمتغیره، عدم وجود خودهمبستگی یا همبستگی سریالی خطاهاست. برای برآورد صحیح مدل، مقادیر خطا باید به‌طور تصادفی و بدون ترتیب خاصی تغییر کنند. در صورت وجود همبستگی، تغییرات خطاها به مقادیر متغیرهای توضیحی وابسته خواهند بود.

جدول ۷- نتایج آزمون خودهمبستگی سریالی

مدل آزمون	آماره آزمون	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون
مدل اول	۱۰/۴۳۸	۰/۰۰۰	وجود خودهمبستگی بین جملات خطا
مدل دوم	۱۹/۳۲۰	۰/۰۰۰	وجود خودهمبستگی بین جملات خطا
مدل سوم	۲۸/۰۹۲	۰/۰۰۰	وجود خودهمبستگی بین جملات خطا

با توجه به نتایج جدول (۷)، سطح معناداری آزمون والد ریدج برای هر سه مدل کوچک‌تر از ۰/۰۵ است که نشان‌دهنده وجود خودهمبستگی سریالی در مدل‌ها می‌باشد. این مشکل در تخمین نهایی مدل‌ها از طریق اجرای دستور همبستگی خودکار برطرف می‌شود.

۶-۴. انتخاب نوع الگوی مدل‌ها

آزمون F لیمر برای تعیین استفاده از روش پانل دیتا یا تلفیقی به‌کار می‌رود. در روش تلفیقی، عرض از مبدأ ثابت است، اما در پانل دیتا برای هر واحد مقطعی متفاوت است. در صورت وجود ناهمگنی، روش پانل دیتا ترجیح داده می‌شود. در غیر این صورت، روش تلفیقی با حداقل مربعات

معمولی^۱ استفاده می‌شود. همچنین، آزمون هاسمن برای انتخاب بین اثرات ثابت و تصادفی کاربرد دارد در جدول (۸) نتایج حاصل از آزمون F لیمر و آزمون هاسمن برای هر سه مدل رگرسیونی آمده است.

جدول ۸- نتایج آزمون الگوی رگرسیون F لیمر و هاسمن

نوع آزمون	مدل آزمون	آماره آزمون	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون
آزمون F لیمر	مدل فرضیه اول	۹۷/۵۳۴	۰/۰۰۰	پذیرش الگوی پانل دیتا
	مدل فرضیه دوم	۱/۶۹۳	۰/۰۹۷	الگوی حداقل مربعات تجمیع شده
	مدل فرضیه سوم	۰/۱۵۹	۰/۱۹۲	الگوی حداقل مربعات تجمیع شده
آزمون هاسمن	مدل فرضیه اول	۹۴/۸۷	۰/۰۰۲	الگوی اثرات ثابت

یافته‌های جدول (۸)، نشان می‌دهد که سطح معناداری برای مدل‌های دوم و سوم بیشتر از ۰/۰۵ است، بنابراین، از الگوی رگرسیون حداقل مربعات تجمیع شده استفاده شده است. در مقابل، سطح معناداری مدل اول کمتر از ۰/۰۵ بوده و فرضیه وجود داده‌های تلفیقی رد می‌شود. با توجه به تأیید روش پانل دیتا در مدل اول، نیازی به آزمون هاسمن برای تعیین نوع اثرات نیست. همچنین، با توجه به سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در آزمون هاسمن، الگوی اثرات ثابت به‌عنوان روش مناسب برای برآورد مدل اول انتخاب شده است.

۷-۴. نتیجه آزمون فرضیه اول

جدول ۹- تخمین مدل برای آزمون فرضیه اول

متغیر وابسته: محافظه‌کاری در حسابداری (Cons)					
$Cons = B_0 + B_1MA_1 + B_2Size + B_3ROA + B_4Age + \varepsilon_0$					
متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
توانایی مدیریت	MA	-۰/۲۱۲	۰/۰۸۲	-۲/۵۶۰	۰/۰۰۷
اندازه شرکت	Size	۰/۰۸۰	۰/۲۰۳	۰/۳۹۴	۰/۳۰۱
بازده دارایی‌ها	ROA	۰/۱۴۸	۰/۰۴۵	۳/۲۸۸	۰/۰۰۴
سن شرکت	Age	-۰/۱۷۹	۰/۰۹۸	-۱/۸۲۶	۰/۰۸۲
عرض از مبدأ	C	۱/۰۳۹	۰/۲۰۷	۴/۹۷۱	۰/۰۰۰
همبستگی مرتبه اول	AR(1)	-۰/۱۶۲	۰/۰۴۶	-۳/۵۲۱	۰/۰۰۰
مقدار آماره F: ۶۴۷/۳۰۹ / سطح معناداری F: ۰/۰۰۰ ضریب تعیین (R2): ۰/۵۷۲					
مقدار آماره دوربین واتسون: ۱/۸۶۲ ضریب تعیین تعدیل شده (R2adj): ۰/۵۵۸					

نتایج مندرج در جدول (۹) نشان می‌دهد که مدل از برازش مناسبی برخوردار است؛ زیرا مقدار آماره F برابر با ۶۴۷/۳۰۹ بوده و سطح معناداری آن کمتر از ۰/۰۵ است که نشان‌دهنده اعتبار مدل و توانایی آن در تبیین محافظه‌کاری حسابداری است. مقدار آماره دوربین- واتسون برابر با ۱/۸۶۲ در بازه مطلوب ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد، که بیانگر عدم وجود خودهمبستگی در مدل است. ضریب متغیر توانایی مدیریت^۱ برابر با ۰/۲۱۲- و سطح معناداری ۰/۰۰۷ نشان می‌دهد که این متغیر تأثیری منفی و معنادار بر محافظه‌کاری حسابداری دارد؛ به این معنا که هرچه توانایی مدیریت افزایش یابد، سطح محافظه‌کاری کاهش می‌یابد، و فرضیه پژوهش تأیید می‌شود. متغیر سودآوری^۲ با ضریب ۰/۱۴۸ و سطح معناداری ۰/۰۰۴ تأثیر مثبت و معناداری بر محافظه‌کاری حسابداری دارد، یعنی شرکت‌های سودآورتر رویکردی محافظه‌کارانه‌تر در گزارشگری مالی اتخاذ می‌کنند. از سوی دیگر، متغیر اندازه شرکت با ضریب ۰/۰۸۰ و سطح معناداری ۰/۳۰۱، تأثیر معناداری بر محافظه‌کاری حسابداری ندارد، اما متغیر سن شرکت با ضریب ۰/۱۷۹- و سطح معناداری ۰/۰۸۲ ارتباطی منفی با محافظه‌کاری حسابداری دارد؛ هرچند که این رابطه در سطح ۵ درصد معنادار نیست. همچنین، متغیر همبستگی مرتبه اول با ضریب ۰/۱۶۲- و سطح معناداری ۰/۰۰ نشان‌دهنده وجود ارتباط منفی و معنادار در مدل است. ضریب تعیین مدل نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل و کنترلی توانسته‌اند ۵۷ درصد از تغییرات محافظه‌کاری حسابداری را توضیح دهند و ضریب تعیین تعدیل‌شده نیز بیانگر آن است که پس از تعدیل مدل، متغیرهای موجود همچنان قادر به توضیح ۵۵ درصد از واریانس محافظه‌کاری حسابداری هستند.

۸-۴. نتیجه آزمون فرضیه دوم

جدول ۱۰- تخمین مدل دوم برای آزمون فرضیه دوم

متغیر وابسته: محافظه‌کاری در حسابداری (Cons)					
$Cons = B_0 + B_1MA_1 + B_2INST + B_3(MA * INST) + B_4Size + B_5ROA + B_6Age + \varepsilon_0$					
متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
توانایی مدیریت	MA	-۰/۳۰۵	۰/۱۱۳	-۲/۶۹۹	۰/۰۱۸
سهامداران نهادی	INST	۱/۲۷۳	۰/۱۰۲	۱۲/۴۸۰	۰/۰۰۰
توانایی مدیریت×سهامداران نهادی	MA×INST	۰/۱۰۷	۰/۰۳۱	۳/۴۵۱	۰/۰۰۵
اندازه شرکت	Size	۰/۲۳۷	۰/۲۱۰	۱/۱۲۸	۰/۰۹۴

1. MA

2. ROA

متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
بازده دارایی‌ها	ROA	۰/۲۹۲	۰/۱۰۶	۲/۷۵۴	۰/۰۲۲
سن شرکت	Age	-۰/۰۸۷	۰/۰۷۶	۰/۰۹۷	۰/۱۰۳
عرض از مبدا	C	-۱/۰۸۰	۰/۲۰۱	-۰/۴۳۲	۰/۳۰۲
همبستگی مرتبه اول	AR(1)	-۰/۱۶۸	۰/۰۴۱	-۴/۰۹۷	۰/۰۰۲
آماره F: ۸۷/۹۰۲ / سطح معناداری F: ۰/۰۰۰					
ضریب تعیین (R2): ۰/۵۹۱					
مقدار آماره دوربین واتسون: ۲/۰۹۱					
ضریب تعیین تعدیل شده (R2adj): ۰/۵۷۷					

نتایج مندرج در جدول (۱۰) نشان می‌دهد که مدل از برازش مناسبی برخوردار است؛ زیرا مقدار آماره F برابر با ۸۷/۹۰۲ و سطح معناداری آن ۰/۰۰۰ است، که تأیید می‌کند مدل از نظر آماری معنادار بوده و فاقد رگرسیون کاذب است. همچنین، مقدار آماره دوربین-واتسون برابر با ۲/۰۹۱ بوده که نشان‌دهنده استقلال خطاها و عدم خودهمبستگی در مدل است. متغیر توانایی مدیریت^۱ با ضریب ۰/۳۰۵- و سطح معناداری ۰/۰۱۸ نشان‌دهنده تأثیر منفی و معنادار این متغیر بر محافظه‌کاری حسابداری است، یعنی هرچه توانایی مدیریت افزایش یابد، سطح محافظه‌کاری کاهش می‌یابد. سهامداران نهادی^۲ با ضریب ۱/۲۷۳ و سطح معناداری ۰/۰۰۰ تأثیر مثبت و معناداری بر محافظه‌کاری حسابداری دارد، به این معنا که حضور بیشتر سهامداران نهادی در ترکیب مالکیت شرکت، باعث افزایش سطح محافظه‌کاری حسابداری می‌شود. از سوی دیگر، متغیر تعاملی بین توانایی مدیریت و سهامداران نهادی (MA*INST) با ضریب ۰/۱۰۷ و سطح معناداری ۰/۰۰۵ نشان می‌دهد که سهامداران نهادی می‌توانند نقش تعدیلی مثبتی در رابطه بین توانایی مدیریت و محافظه‌کاری حسابداری ایفا کنند، یعنی هرچه میزان سهامداران نهادی در شرکت بیشتر باشد، تأثیر منفی توانایی مدیریت بر محافظه‌کاری کاهش می‌یابد. در خصوص متغیرهای کنترلی، سودآوری^۳ با ضریب ۰/۲۹۲ و سطح معناداری ۰/۰۲۲ تأثیر مثبت و معناداری بر محافظه‌کاری حسابداری دارد، اما اندازه شرکت با ضریب ۰/۲۳۷ و سطح معناداری ۰/۰۹۴ و سن شرکت با ضریب ۰/۰۸۷- و سطح معناداری ۰/۱۰۳ نشان می‌دهد که این دو متغیر تأثیر معناداری در سطح ۵ درصد بر محافظه‌کاری حسابداری ندارند. همچنین، متغیر همبستگی مرتبه اول با ضریب ۰/۱۶۸- و سطح معناداری ۰/۰۰۲ نشان‌دهنده وجود ارتباط منفی و معنادار در مدل است. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۵۷۷ نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل و کنترلی مدل، از جمله تعامل بین توانایی مدیریت و سهامداران نهادی،

1. MA

2. INST

3. ROA

توانسته‌اند حدود ۵۷ درصد از تغییرات محافظه‌کاری حسابداری را توضیح دهند.

۹-۴. نتیجه آزمون فرضیه سوم

جدول ۱۱- تخمین مدل سوم برای آزمون فرضیه سوم

متغیر وابسته: محافظه‌کاری حسابداری (Cons)					
$Cons = B_0 + B_1MA_1 + B_2BI + B_3(MA * BI) + B_4Size + B_4ROA + B_5Age + \varepsilon_o$					
متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
توانایی مدیریت	MA	-۰/۰۹۷	۰/۰۳۳	-۲/۹۳۹	۰/۰۱۳
استقلال هیئت مدیره	BI	-۰/۸۸۳	۰/۰۹۷	-۹/۱۰۳	۰/۰۰۰
توانایی مدیریت × استقلال هیئت مدیره	MA×BI	-۰/۱۷۸	۰/۰۵۸	-۳/۰۶۸	۰/۰۰۸
اندازه شرکت	Size	۰/۰۳۸	۰/۰۹۸	۰/۳۸۷	۰/۱۰۴
بازده دارایی‌ها	ROA	۰/۱۶۹	۰/۰۹۷	۱/۷۴۲	۰/۰۸۶
سن شرکت	Age	-۰/۰۲۸	۰/۱۱۶	-۰/۲۴۱	۰/۴۶۹
عرض از مبدا	C	۰/۵۰۱	۰/۱۰۵	۴/۷۷۱	۰/۰۰۰
همبستگی مرتبه اول	AR(1)	-۱/۱۰۲	۰/۱۸۷	-۵/۸۹۳	۰/۰۰۰
آماره F: ۴/۹۸۲ / سطح معناداری: ۰/۰۰۰		ضریب تعیین (R ²): ۰/۵۲۱			
مقدار آماره دوربین واتسون: ۲/۲۳۵		ضریب تعیین تعدیل شده (R ² adj.): ۰/۵۰۸			

نتایج مندرج در جدول (۱۱)، نشان می‌دهد که مدل از برازش مناسبی برخوردار است؛ زیرا مقدار آماره F برابر با ۴/۹۸۲ و سطح معناداری آن ۰/۰۰۰ است که تأیید می‌کند مدل از نظر آماری معنادار بوده و فاقد رگرسیون کاذب است. همچنین، مقدار آماره دوربین-واتسون برابر با ۲/۱۳۵ بوده که نشان‌دهنده استقلال خطاها و عدم خودهمبستگی در مدل است. متغیر توانایی مدیریت با ضریب ۰/۰۹۷- و سطح معناداری ۰/۰۱۳ نشان‌دهنده تأثیر منفی و معنادار این متغیر بر محافظه‌کاری حسابداری است، یعنی هرچه توانایی مدیریت افزایش یابد، سطح محافظه‌کاری کاهش می‌یابد. استقلال هیئت مدیره^۱ با ضریب -۰/۸۸۳ و سطح معناداری ۰/۰۰۰ نیز تأثیر منفی و معناداری بر محافظه‌کاری حسابداری دارد، به این معنا که هرچه استقلال هیئت مدیره بیشتر باشد، سطح محافظه‌کاری در حسابداری کاهش می‌یابد. از سوی دیگر، متغیر تعاملی بین توانایی مدیریت و استقلال هیئت مدیره (MA*BI) با ضریب -۰/۱۷۸ و سطح معناداری ۰/۰۰۸ نشان می‌دهد که استقلال هیئت مدیره می‌تواند نقش تعدیلی معکوسی در رابطه بین توانایی مدیریت و محافظه‌کاری

حسابداری ایفا کند، به این معنا که در شرکت‌هایی با هیئت مدیره مستقل‌تر، کاهش محافظه‌کاری ناشی از توانایی مدیریت، شدت بیشتری خواهد داشت. در خصوص متغیرهای کنترلی، اندازه شرکت با ضریب $0/038$ و سطح معناداری $0/104$ و سودآوری با ضریب $0/169$ و سطح معناداری $0/086$ نشان می‌دهد که این دو متغیر تأثیر معناداری در سطح ۵ درصد بر محافظه‌کاری حسابداری ندارند. همچنین، سن شرکت با ضریب $-0/028$ و سطح معناداری $0/469$ نیز اثر معناداری بر محافظه‌کاری ندارد. از سوی دیگر، متغیر همبستگی مرتبه اول با ضریب $-1/102$ و سطح معناداری $0/000$ نشان‌دهنده وجود ارتباط منفی و معنادار در مدل است. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با $0/508$ ، نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل و کنترلی مدل، ازجمله تعامل بین توانایی مدیریت و استقلال هیئت مدیره، توانسته‌اند حدود ۵۰ درصد از تغییرات محافظه‌کاری حسابداری را توضیح دهند.

۵. نتیجه‌گیری

در سال‌های اخیر، محافظه‌کاری حسابداری به‌عنوان شاخصی کلیدی در سنجش کیفیت گزارشگری مالی، مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. توانایی مدیریت در تحلیل شرایط محیطی، بهره‌برداری از منابع و تصمیم‌گیری راهبردی، بر میزان محافظه‌کاری گزارش‌ها اثرگذار است. این تأثیر به ویژگی‌های فردی و مهارت‌های تحلیلی مدیران وابسته است، اما سازوکارهای حاکمیت شرکتی می‌توانند آن را دستخوش تغییر کنند. سهامداران نهادی، با نقش نظارتی خود، و استقلال هیئت مدیره، با ایجاد توازن قدرت، در تعدیل این رابطه نقش دارند. تعامل میان توانایی مدیریت، نظارت نهادی و ساختار هیئت مدیره، به درک جامع‌تری از سطح محافظه‌کاری می‌انجامد. با وجود اهمیت این عوامل، بررسی همزمان آن‌ها در ادبیات پژوهشی کمتر دیده شده و نیازمند مطالعات جامع‌تری است. بنابراین، هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر توانایی مدیریت بر محافظه‌کاری حسابداری با در نظر گرفتن نقش تعدیلی سهامداران نهادی و استقلال هیئت مدیره بود. نتایج پژوهش در فرضیه اول نشان می‌دهد که توانایی مدیریتی تأثیر معکوس و معناداری بر سطح محافظه‌کاری حسابداری دارد. در شرکت‌هایی که مدیران توانمندتری دارند، تمایل به استفاده از رویه‌های محافظه‌کارانه در گزارشگری مالی کاهش می‌یابد. این امر به دلیل توانایی مدیران در مدیریت عدم اطمینان‌های مالی و اتخاذ تصمیمات استراتژیک مبتنی بر اطلاعات واقعی است. مدیران ماهر به‌جای اتخاذ سیاست‌های محافظه‌کارانه که به کاهش ریسک از طریق گزارشگری محتاطانه می‌پردازد، ترجیح می‌دهند اطلاعات مالی را به‌گونه‌ای ارائه کنند که تصویر دقیق‌تری از عملکرد شرکت نشان دهد. این رویکرد

موجب افزایش شفافیت اطلاعات و جلب اعتماد سرمایه‌گذاران می‌شود. در مقابل، مدیران با توانایی‌های مدیریتی کمتر، به دلیل نگرانی از پیامدهای مالی نامطلوب، بیشتر به سیاست‌های محافظه‌کارانه روی می‌آورند. بنابراین، توانایی مدیریتی بالا نیاز به محافظه‌کاری در حسابداری را کاهش داده و منجر به گزارشگری مالی شفاف‌تر می‌شود. این یافته‌ها برای سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران مالی در ارزیابی کیفیت مدیریت و تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری اهمیت دارد. این فرضیه با نتایج پژوهش‌های انجام‌شده توسط خواجهی و همکاران (۱۴۰۱)، اسفندیاری (۱۴۰۱)، قربانی و همکاران (۱۴۰۱)، خلیج و مران جوری (۱۴۰۰) و (۱۴۰۱)، کامیابی و جوادی‌نیا (۱۴۰۰)، طلایی و همکاران (۱۳۹۸)، هاندوکو و فواد (۲۰۲۳) و همچنین حیدر و همکاران (۲۰۲۱) همخوانی دارد؛ زیرا همگی بر وجود رابطه و تأثیر توانایی مدیریت بر محافظه‌کاری حسابداری تأکید کرده‌اند. با این حال، تأثیر یا رابطه معکوسی که در این فرضیه مشاهده شد، با نتایج پژوهش طلایی و همکاران (۱۳۹۸) مطابقت دارد.

همچنین، نتایج حاصل از بررسی فرضیه دوم پژوهش نشان می‌دهد که سهامداران نهادی نقش مثبتی در رابطه بین توانایی مدیریت و محافظه‌کاری حسابداری دارند. این سهامداران با بهره‌گیری از قدرت نظارتی و تأثیرگذاری بر تصمیمات مدیریتی، می‌توانند رویه‌های حسابداری محافظه‌کارانه‌تری را در شرکت‌ها ترویج دهند. از آنجا که سهامداران نهادی به دنبال کاهش ریسک و حفظ ثبات مالی شرکت هستند، از مدیران خواسته می‌شود تا رویکرد محافظه‌کارانه‌تری در گزارشگری مالی اتخاذ کنند. نظارت فعال این سهامداران موجب کاهش رفتارهای پرریسک و افزایش شفافیت اطلاعات مالی می‌شود. همچنین، نفوذ آنان در ساختار راهبری شرکتی باعث می‌شود مدیران در تعامل با هیئت مدیره و کمیته‌های حسابرسی از استانداردهای محافظه‌کارانه پیروی کنند. به طور کلی، افزایش مالکیت سهامداران نهادی موجب اتخاذ سیاست‌های محافظه‌کارانه‌تر، بهبود کیفیت گزارشگری مالی و کاهش تضاد منافع می‌شود. این فرضیه با نتایج پژوهش‌های انجام‌شده توسط مرادی شهدادی و سلمان‌زاده (۱۴۰۳)، اشفاق و همکاران (۲۰۲۴) و سهلان و همکاران (۲۰۲۵) مطابقت دارد، چون به‌وضوح نقش مثبت سهامداران نهادی در ارتقای محافظه‌کاری حسابداری را تأیید می‌کند؛ که با نتایج پژوهش‌های طلایی و همکاران (۱۳۹۸)، خواجهی و همکاران (۱۴۰۱) و اولیا و همکاران (۲۰۲۵) در تضاد است.

در نهایت، در بررسی فرضیه سوم، یافته‌ها نشان داد که استقلال هیئت مدیره تأثیر معکوسی بر توانایی مدیریت در تعدیل محافظه‌کاری حسابداری دارد. به عبارت دیگر، هرچه مدیران توانمندتر باشند، نقش نظارتی هیئت مدیره مستقل می‌تواند باعث کاهش سطح محافظه‌کاری حسابداری شود.

در شرکت‌هایی با مدیران توانمند، هیئت مدیره مستقل به‌جای تأکید بر استفاده از رویه‌های محافظه‌کارانه، بیشتر بر شفافیت و کیفیت گزارشگری مالی تمرکز می‌کند. مدیران توانمند به‌دلیل داشتن مهارت‌های بیشتر در ارزیابی و مدیریت ریسک‌های مالی، نیازی به اعمال محافظه‌کاری برای پوشش عدم اطمینان ندارند. بنابراین، هیئت مدیره مستقل ممکن است از سیاست‌های محافظه‌کارانه اجتناب کرده و اطلاعات مالی را به‌صورت شفاف گزارش دهد. این تعامل نشان می‌دهد که استقلال هیئت مدیره در شرکت‌های با مدیران توانمند نه تنها موجب محافظه‌کاری بیشتر نمی‌شود، بلکه می‌تواند آن را کاهش دهد و به بهبود کیفیت اطلاعات مالی و درک بهتر عملکرد واقعی شرکت کمک کند. این فرضیه با نتایج پژوهش‌های انجام‌شده توسط سهلان و همکاران (۲۰۲۵)، اولیا و همکاران (۲۰۲۵)، اشفاق و همکاران (۲۰۲۴)، دانگ و همکاران (۲۰۲۳)، شارما و کانور (۲۰۲۱) و رومادون و کوسوما (۲۰۲۰) در تضاد است.

بر اساس نتایج این پژوهش، پیشنهاد می‌شود شرکت‌ها با همکاری مؤسسات آموزشی معتبر، برنامه‌های آموزشی مدیریت مالی و ریسک را به صورت دوره‌های کوتاه‌مدت و مستمر برای مدیران برگزار کنند که شامل موضوعاتی مانند تحلیل گزارش‌های مالی، مدیریت ریسک و تصمیم‌گیری غیرمحافظه‌کارانه باشد. همچنین، جذب مشاوران باتجربه در حوزه مدیریت مالی و حاکمیت شرکتی، بهبود فرایندهای تصمیم‌گیری و گزارشگری مالی را تسهیل می‌کند؛ این مشاوران می‌توانند به‌صورت پروژه‌ای یا بلندمدت در کنار مدیریت فعالیت کنند. در فرایند انتخاب اعضای هیئت مدیره، پیشنهاد می‌شود شرکت‌ها معیارهای شفاف مبتنی بر صلاحیت تخصصی و تجربه مدیریتی را رعایت کنند و نسبت اعضای مستقل را حداقل به ۳۰ درصد افزایش دهند. ایجاد چارچوب‌های منظم برای برگزاری جلسات هیئت مدیره با حضور مدیران اجرایی و مستندسازی دقیق تصمیمات، موجب افزایش شفافیت و کاهش ریسک اتخاذ تصمیمات محافظه‌کارانه غیرضروری می‌شود. به سهامداران نهادی پیشنهاد می‌شود با حضور فعال در جلسات هیئت مدیره و کمیته‌های مرتبط و ارائه بازخورد مستمر، در بهبود فرایندهای گزارشگری مالی مشارکت کنند. همکاری شرکت‌ها با حساب‌رسان و نهادهای ناظر برای اتخاذ چارچوب‌های حسابداری دقیق‌تر و شفاف‌تر، می‌تواند نیاز به محافظه‌کاری اضافی را کاهش دهد. در نهایت، طراحی برنامه‌های منظم برای ارائه گزارش‌های شفاف، برگزاری جلسات پرسش و پاسخ و ارائه گزارش‌های دوره‌ای به سرمایه‌گذاران به ویژه در شرایط بحرانی، موجب افزایش اعتماد و ارتقای کیفیت تصمیم‌گیری خواهد شد.

منابع

- آزم، وحید؛ پژوهی، محمدرضا (۱۴۰۳). تأثیر مالکیت نهادی و مالکیت مدیریت بر رابطه بین مشارکت سهامداران و عملکرد نوآورانه در شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران. *مطالعات حسابداری و حسابرسی*، ۱۳ (۵۲)، ص ۱۳۱-۱۴۴.
- اسفندیاری، مژده (۱۴۰۱). تأثیر توانایی مدیریت بر محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی حسابداری. *مدیریت و حسابداری در هزاره سوم*، ۶ (۲)، ص ۶۸-۸۳.
- حسینی، محمد؛ برخورداری، حمیده (۱۳۹۹). مطالعه تأثیر تمرکز مالکیت نهادی بر رابطه بین استقلال هیئت مدیره و حق الزحمه خدمات حسابرسی: تقابل دیدگاه‌های مبتنی بر عرضه و تقاضا در قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۱ (۱)، ص ۳۲-۵۹.
- خلج، سجاد؛ مران جویری، مهدی (۱۴۰۱). بررسی رابطه بین توانایی مدیریتی با محافظه‌کاری حسابداری. در: همایش بین‌المللی کارآفرینی با شعار توسعه استعداد کارآفرینی: راهی به سوی تحول.
- خواجوی، شکرالله؛ ویسی حصار، ثریا، غیوری مقدم، علی (۱۴۰۱). تأثیر توانایی مدیران بر محافظه‌کاری با تأکید بر نقش اندازه شرکت و اهرم مالی. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۴ (۴)، ص ۶۲۸-۶۴۹.
- طلایی، مونا؛ رضایی، فرزین؛ حیدریان، سمیه (۱۳۹۸). ارتباط توانایی مدیریتی و محافظه‌کاری غیرشرطی حسابداری، با تأکید بر نقش در ماندگی مالی در شرکت. *رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری*، ۳ (۹)، ص ۱-۱۶.
- فیل سرائی، مهدی (۱۴۰۳). تنوع جنسیتی هیئت مدیره و ناکارایی سرمایه‌گذاری با نقش تعدیل‌گر استقلال هیئت مدیره و دوره تصدی مدیر عامل. *زن در توسعه و سیاست*، ۲۲ (۳)، ص ۷۷۵-۸۰۲.
- قربانی، علی؛ نظری، بهروز؛ خداینده، آذر (۱۴۰۱). *توانایی مدیران و محافظه‌کاری حسابداری*. در: چابهار: سومین کنفرانس بین‌المللی چالش‌ها و راهکارهای نوین در مهندسی صنایع، مدیریت و حسابداری.
- کامیابی، یحیی؛ جوادی‌نیا، امیر (۱۴۰۰). بررسی اثر تعدیل‌کننده توانایی مدیریت بر رابطه بین احساسات سرمایه‌گذاران و محافظه‌کاری حسابداری. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۱ (۱)، ص ۱۰۲-۱۳۴.
- مرادی شهدادی، خسرو؛ سلمان‌زاده، راحله (۱۴۰۳). تأثیر مالکیت نهادی بر اجتناب از مالیات و محافظه‌کاری حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش‌های راهبردی بودجه و مالیه*، ۵ (۱)، ص ۱۳۱-۱۵۱.
- مران جویری، مهدی؛ خلج، سجاد (۱۴۰۰). نقش توانایی مدیریتی و محافظه‌کاری حسابداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار. *رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری*، ۵ (۱۹)، ص ۱۶۲۹-۱۶۳۸.
- مهرانی، ساسان؛ مرادی، محمد؛ اسکندر، هدی (۱۳۸۹). رابطه نوع مالکیت نهادی و حسابداری محافظه‌کارانه. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۲ (۱)، ص ۴۷-۶۲.
- نیکومرام، هاشم؛ بنی‌مهد، بهمن (۱۳۸۷). تبیین و ارائه الگو برای اندازه‌گیری محافظه‌کاری حسابداری. *آینده‌پژوهی مدیریت*، ۱۹ (۷۷)، ص ۱۶-۱۹.
- ولی‌زاده اوغانی، اکبر؛ عبدالرحیمی، الهام (۱۴۰۲). اقلام تعهدی غیرعادی و ارتباط آن با خطای پیش‌بینی سود با تأکید بر توانایی مدیریت، *پژوهش‌های حسابداری و راهبری شرکتی*، ۵ (۲)، ص ۷۷-۹۳.
- ولی‌زاده اوغانی، اکبر؛ فقهی فرهنگ، ناصر؛ مدرس خیابانی، فرزین (۱۳۹۶). توانایی مدیریت و پیامدهای آن بر ارزش‌آفرینی شرکت‌ها با به‌کارگیری شبکه‌های عصبی (رویکرد مقایسه‌ای در صنایع شیمیایی و مواد غذایی). *آینده‌پژوهی مدیریت (پژوهش‌های مدیریت)*، ۲۸ (۱۱۱)، ص ۷۹-۹۲.

- Ownership, Investment Opportunity Set, and Capital Intensity on Accounting Conservatism with Political Connections as A Moderation Variable. *Accounting Analysis Journal*, 11(1), p. 64-74.
- Almaqtari, F.A., Farhan, N.H., Al-Hattami, H. M. & Elsheikh, T. (2022). The moderation role of board independence change in the relationship between board characteristics, related party transactions, and financial performance. *PloS One*, 17(12), p. 1-38.
- Alves, S. (2021). Does Institutional Ownership Affect Accounting Conservatism in Portuguese Capital Market. *International Journal of Accounting and Finance Studies*, 4(1), p. 17-29.
- Ardayany, Y., Lukviarman, N., Hamidi, M. & Luthan, E. (2023). Board Independent, Firm Size, CEO Ownership, and Accounting Conservatism: Evidence Banking Company in Indonesia. *Journal of International Conference Proceedings*, 6(7), p. 70-79.
- Aulia, A. & Praptiningsih, P. (2025). The effect of corporate governance, financial distress, tax incentives, and firm size on accounting conservatism in the Indonesia banking sectors. *Educoretax*, 5(1), p. 59-75.
- Dang, A.T., Tran, Q.T. & Le, X.T. (2023). The board of directors influence on the information quality of financial reporting through accounting conservatism–Empirical evidence on Vietnamese listed enterprises. *Investment Management & Financial Innovations*, 20(1), p. 265.
- Daryaei, A.A., Fattahi, Y., Askarany, D., Askary, S. & Mollazamani, M. (2022). Accounting comparability, conservatism, executive compensation-performance, and information quality. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(11), p. 1-28.
- Demerjian, P., Lev, B. & McVay, S. (2012). Quantifying Managerial ability: A new measure and validity tests. *Managment science*, 58(7), p. 1229-1248.
- Đinh, T., Mai, V., Hoàng, T. & Nguyễn, Đ. (2023). The relationship between corporate governance and accounting conservatism in Vietnam. *Tạp chí Khoa học và Đào tạo Ngân hàng*, no. 257, p. 73-84.
- García-Meca, E. & García-Sánchez, I.M. (2018). Does managerial ability influence the quality of financial reporting?. *European Management Journal*, 36(4), p. 544-557.
- Haider, I., Singh, H. & Sultana, N. (2021). Managerial ability and accounting conservatism. *Journal of contemporary accounting & economics*, 17(1), p. 100242.
- Handoko, M.E.J. & Fuad, F. (2023). The Influence of Managerial Ability Towards Accounting Conservatism (A Study in Non-Cyclical Companies Listed on Idx). *Jurnal Akuntansi Dan Auditing*, 20(1), p. 1-18.
- Ishfaq, S., Alim, W., Ghaffar, A., Khan, S. N., Sohail, M. & Din, A.U. (2024). Nexus between accounting conservatism and board attributes: moderating role of institutional ownership. *Migration Letters*, 21(S9), p. 76-91.
- Khalil, M., Ozkanc, A. & Yildiz, Y. (2020). Foreign institutional ownership and demand for accounting conservatism: evidence from an emerging market. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, no.55, p. 1-27.
- Khan, Y., Afridi, F., Ayaz, B. & Jamal, S. (2022). Accounting Standards as a Moderating Stimulus on the Nexus between the Corporate Governance and Accounting Conservatism: Insights from the Emerging Market Economy. *Journal of Peace, Development & Communication*, 6(3), p. 162-181.

- Kim, E., Han, S., Kang, T. & Lee, G. (2021). Managerial Ability and Accounting Conservatism – US Evidence. *Korean Accounting Review*, 46(2), p. 259-283.
- Muslim, A.I. & Setiawan, D. (2024). View of institutional ownership and value relevance in Indonesia: the nexus of accounting conservatism. *Rajagiri Management Journal*, 18(3), p. 251-263.
- Neville, F., Byron, K., Post, C. & Ward, A. (2019). Board independence and corporate misconduct: A cross-national meta-analysis. *Journal of Management*, 45(6), p. 2538-2569.
- Nguyen, T.M.H., To, A.T., Phan, T.H., Ngo, N.P.D. & Ho, T.T.H. (2023). Ownership concentration and accounting conservatism: the moderating role of board independence. *Emerging Science Journal*, 7(1), p. 90-101.
- Romadhon, F. & Kusuma, I.W. (2020). Does Managerial ability enhance earnings quality? The moderating role of corporate governance quality and ownership concentration. *JEMA: Jurnal Ilmiah Bidang Akuntansi Dan Manajemen*, 17(2), p. 105-120.
- Rustiarini, N.W., Gama, A.W.S. & Werastuti, D.N.S. (2021). Board of director characteristics, institutional ownership, and accounting conservatism. *The Indonesian Journal of Accounting Research*, 24(2), p. 289-320.
- Sahlan, L., Kee, P. & Lee, L. (2025). Corporate Governance and Accounting Conservatism: Exploring the Linkages and Implications. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 8(12), p. 3588-3609.
- Sari, M. & Setiawan, D. (2024). Do Attributes of the Board of Commissioners Affect Accounting Conservatism? The Role of Foreign Institutional Investors. *Jurnal Ilmiah Akuntansi dan Bisnis*, 19(1), p. 185-200.
- Septiari, D. & Sari, W.A. (2019). Influence of auditor independence and good corporate governance toward accounting conservatism in Indonesia. *Journal of Applied Managerial Accounting*, 1(1), p. 20-29.
- Sharma, M. & Kaur, R. (2021). Accounting conservatism and corporate governance: evidence from India. *Journal of Global Responsibility*, 12(4), p. 435-451.
- Waqas, A. & Siddiqui, D.A. (2021). *How does the accounting conservatism affect the stock price crash risk in Pakistan: The complementary role of managerial and institutional ownership?* URL= SSRN 3943829.
- Yulianti, V., Wulandari, D.S., Tata, S., Kelola, U. & Perusahaan, K.A. (2024). Boardroom Strategies: How Governance Structures and Firm Size Influence Accounting Conservatism. *Journal of Scientific Interdisciplinary*, 1(3), p. 22-31.
- Yunos, R., Smith, G. & Ismail, Z. (2012). The relationship between board skills and conservatism: Malaysian evidence. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 8(8), p. 1173-1184.
- Zadeh, F.N., Askarany, D. & Asl, S.A. (2022). Accounting conservatism and earnings quality. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(9), p. 413.